ÚOHS
ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

VÝPOČET ROČNÍHO OBRATU PODLE ZÁKONA O VÝZNAMNÉ TRŽNÍ SÍLE

DODAVATELÉ, ODBĚRATELÉ A JEJICH ALIANCE

PARTNERSKÉ, PROPOJENÉ A NEZÁVISLÉ PODNIKY

Pro účely posouzení významné tržní síly

Účinné od 1. ledna 2023

Obsah

Shrnutí ... 1
Úvod ... 2
1. Vymezení pojmů ... 4
1.1 Dodavatel ... 4
1.2 Odběratel ... 4
1.3 Aliance dodavatelů ... 5
1.4 Aliance odběratelů ... 5
1.5 Vymezení dalších pojmů ... 6
2. Zjištění vlastnické struktury podniku ... 12
3. Způsob výpočtu ročního obratu podniku ... 13
3.1 Roční obrat nezávislého podniku ... 14
3.2 Roční obrat skupiny podniků ... 14
3.3 Modelové příklady výpočtu ročních obratů ... 15
4. Zdroje dat pro výpočet ročního obratu podniku ... 18
4.1 Právnická osoba ... 18
4.2 Podnikající fyzická osoba ... 19
4.3 Roční obrat zahraničního podniku ... 20
4.4 Přepočet měn ... 20
5. Zařazení do obratových pásem a ověření existence VTS ... 21
6. Modelové zařazení a posouzení dodavatelů a odběratelů ... 22
7. Aliance dodavatelů a odběratelů ... 37
7.1 Aliance bez právní osobnosti ... 42
7.2 Aliance s právní osobností ... 44
7.3 Výpočet ročního obratu aliance ... 51
7.4 Modelové zařazení a posouzení aliance dodavatelů a odběratelů ... 52
8. Rozhodné dokladové dokumenty ... 56
8.1 Skuteční majitelé a zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti ... 56
8.2 Zdroje dokladových dokumentů ... 57
8.3 Konsolidovaná účetní závěrka ... 62

Shrnutí

Významná tržní síla se podle ZVTS posuzuje relativně, tj. podle vzájemné výše ročního obratu odběratele a dodavatele konkrétního smluvního vztahu za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců.

Odběratel, který se po výpočtu obratu nachází ve vyšším obratovém pásmu než jeho dodavatel, má vůči tomuto dodavateli významnou tržní sílu, se kterou je spojena zvláštní vyšší odpovědnost spočívající v povinnosti takového odběratele dodržovat ustanovení ZVTS. Proto jsou odběratel a dodavatel povinni sdělit si navzájem při jednání o smlouvě, na vyžádání druhé smluvní strany, informaci o výši svého obratu.

Při výpočtu výše ročního obratu odběratele, dodavatele nebo jejich aliance se vychází z ročního obratu podniku, nezávislého podniku, partnerského podniku a propojeného podniku podle doporučení Komise 2003/361/ES o definici mikropodniků a malých a středních podniků.

Pro správný výpočet obratu je proto nutné nejprve provést v každém jednotlivém případě přesné odlišení pojmů dodavatel a odběratel od pojmů aliance odběratelů nebo aliance dodavatelů a následně takto vymezené subjekty podřadit pod pojmy nezávislý, partnerský nebo propojený podnik.

Pojmy dodavatel, odběratel anebo jejich aliance podle ZVTS představují ekvivalenty k pojmům kupující a dodavatel, které jsou uvedeny ve Směrnici o UTP.

Roční obrat zahrnuje tržby, kterých podnik dosáhl v souvislosti s běžnými činnostmi při výkonu své hospodářské činnosti bez ohledu na to, v jakém sektoru byl obrat dosažen.

Při zjišťování výše ročního obratu a vlastnické struktury posuzovaného podniku a jeho možného propojení s jinými subjekty vychází Úřad zejména z dokladových dokumentů vztahujících se k době trvání nekalé obchodní praktiky. Dokladové dokumenty představují například účetní závěrky, přiznání k dani z příjmu fyzických osob, výpisy z veřejných rejstříků, konstitutivní dokumenty o založení a změnách příslušného podniku a jeho orgánů a jiné formální nebo neformální dohody nebo smlouvy, ze kterých je patrný vztah ovládání nebo jednání ve shodě. Tyto dokumenty mají v mnoha případech formu veřejné listiny (notářský zápis).

Úvod

Významná tržní síla se podle ZVTS[1] po novele provedené zákonem č. 359/2022 Sb. (dále též „novela“), kterým se provádí Směrnice o UTP[2] do právního řádu ČR, posuzuje *relativně*, tj. posuzuje se konkrétní smluvní vztah určitého odběratele a dodavatele.

Při zjišťování významné tržní síly (dále též „**VTS**“) se podle § 3a ZVTS vychází z dosaženého obratu odběratele a dodavatele za příslušné časové období. Pojmy *odběratel, dodavatel, aliance odběratelů a aliance dodavatelů jsou obsaženy v* § 2 ZVTS**.** Pro existenci VTS odběratele nebo aliance odběratelů se vyžaduje, aby odběratel nebo jejich aliance byl ve vyšším obratovém pásmu než jeho dodavatel nebo aliance dodavatelů.

Podle § 3a ZVTS a čl. 1 odst. 2 Směrnice o UTP se roční obrat odběratelů a dodavatelů nebo jejich aliancí, působících na trhu výroby, prodeje nebo nákupu zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímání nebo poskytování služeb souvisejících s prodejem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků (dále též „potraviny a zemědělské produkty a služby“), vypočte v souladu s postupy uvedenými v příloze Doporučení Komise[3], které za účelem výpočtu obratu pracují s pojmy *podnik*, *nezávislý podnik*, *partnerský podnik* a *propojený podnik*. Proto je nezbytné zabývat se relací těchto pojmů k subjektům, kterým je adresován ZVTS, tedy k odběratelům, dodavatelům a jejich aliancím. Přesto, že tyto pojmy jsou v ZVTS legálně definovány, může být jejich praktické odlišení problematické, zejména pro jejich adresáty. Přesné vymezení těchto pojmů je přitom zásadní, neboť se jedná o vyjasnění vlastností, které byl měl mít subjekt, jemuž ZVTS poskytuje ochranu (dodavatel) a vlastností subjektu, kterému ZVTS pod hrozbou sankce ukládá povinnosti (odběratel).

Problematické může být také vymezení pojmu aliance a jeho odlišení od pojmu dodavatel nebo odběratel. Proto se část této metodiky bude zabývat rovněž problematikou aliancí v zemědělském a potravinářském sektoru a výpočtem jejich obratu podle ZVTS.

Při zpracování této metodiky, která se zabývá způsobem výpočtu obratu odběratelů, dodavatelů a jejich aliancí, Úřad vycházel zejména ze ZVTS, Směrnice o UTP, Doporučení Komise, Uživatelské příručky k definici malých a středních podniků[4], zákona o obchodních korporacích[5], zákona o účetnictví[6], zákona o živnostenském podnikání[7], zákona o daních z příjmů[8], zákona o evidenci skutečných majitelů[9], zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu[10], judikatury SDEU[11], rozhodovací činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže[12], odborné literatury a z jiných materiálů zabývajících se stanovením ročního obratu podniku v zemědělském a potravinářském sektoru.

---

[1] Zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle a nekalých obchodních praktikách při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití (dále též „**ZVTS**“).

[2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/633 ze dne 17. dubna 2019 o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci (dále též „**Směrnice o UTP**“).

[3] Doporučení Komise 2003/361/ES ze dne 6. května 2003 o definici mikropodniků a malých a středních podniků (dále též „**Doporučení Komise**“).

[4] Dostupné na https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/79c0ce87-f4dc-11e6-8a35-01aa75ed71a1

[5] Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále též „**ZOK**“).

[6] Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále též „**zákon o účetnictví**“).

[7] Zákon č. č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (dále též „**zákon o živnostenském podnikání**“).

[8] Zákon České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále též „**zákon o daních z příjmů**“).

[9] Zákon č. 37/2021 Sb. o evidenci skutečných majitelů (dále též „**ZoESM**“).

[10] Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále též „**zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti**“).

[11] Soudní dvůr Evropské unie.

[12] Dále též „**Úřad**“ nebo „**ÚOHS**“.

Tato metodika si klade za cíl pouze přiblížit adresátům, jejichž právní vztahy jsou upraveny ZVTS, pohled Úřadu na pojetí odběratelů, dodavatelů a jejich aliancí v zemědělském a potravinářském sektoru, na způsob výpočtu výše jejich ročního obratu a tím i na zjištění tržní síly odběratelů nebo jejich aliancí. Účelem této metodiky není podat vyčerpávající a závazný výklad týkající se počítání obratu odběratelů, dodavatelů a jejich aliancí anebo zjišťování jejich vlastnické struktury, jiných forem propojení, ovládání nebo koordinace, neboť závazný právní výklad ZVTS podává Úřad pouze v rozhodnutích vydaných ve správním řízení po komplexním posouzení konkrétních skutkových a právních okolností případu.

1. Vymezení pojmů

Přesné vymezení pojmů odběratel a dodavatel a jejich odlišení od pojmu aliance odběratelů/dodavatelů je zásadní pro vyjasnění vlastností, které byl měl mít subjekt, aby mu prostřednictvím ZVTS byla poskytnuta ochrana, a vlastností, které má mít subjekt jemuž ZVTS pod hrozbou sankce ukládá povinnosti.

Hlavní důvody pro odlišení dodavatele a odběratele od jejich aliancí spočívají ve:

(i) **Způsobu výpočtu** ročního obratu, kdy:

- Roční obrat **odběratele/dodavatele** se určí na základě ročního obratu nezávislého podniku nebo ročního obratu skupiny podniků sestávající z podniku a partnerských anebo propojených podniků v souladu s § 3a ZVTS;
- Podle § 3a odst. 4 ZVTS se ročním obratem **aliance** odběratelů/dodavatelů rozumí součet ročních obratů všech členů aliance (a aliance jako právnické osoby).

(ii) **Zjištění subjektu přestupku,** kterým může být pouze **odběratel** nebo **aliance odběratelů.**

1.1 Dodavatel

Dodavatelem je podle § 2 písm. a) ZVTS:

(i) **osoba**,

(ii) **aliance dodavatelů**, pokud vyrábí nebo prodává zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky nebo přijímá nebo poskytuje služby související s prodejem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků (dále jen „**související služby**“), nebo

(iii) **osoba**, která prodej, výrobu nebo související služby pro jiného dodavatele zajišťuje na základě smlouvy.

Ekvivalentem pojmu dodavatel podle ZVTS je podle Směrnice o UTP také pojem **dodavatel**[13], kterého Směrnice o UTP definuje jako zemědělského výrobce nebo fyzickou/právnickou osobu, bez ohledu na místo svého usazení, kteří prodávají zemědělské produkty a potravinářské výrobky; pojem „dodavatel“ může zahrnovat skupinu takových zemědělských výrobců nebo skupinu takových fyzických a právnických osob, jako jsou organizace producentů, organizace dodavatelů a sdružení těchto organizací.

Podle obsahového vymezení obou pojmů je zřejmé, že se jedná o ekvivalenty. Úřad má zato, že pojem dodavatel má být vykládán ve shodě s tím, jak je ve Směrnici o UTP dodavatel definován.

1.2 Odběratel

Odběratel je klíčovým pojmem ZVTS, neboť jemu zákon ukládá povinnosti. Odběratelem je podle § 2 písm. b) ZVTS:

[13] Čl. 4 Směrnice o UTP.

(i) **osoba,**

(ii) **aliance odběratelů**, pokud nakupuje zemědělské produkty nebo potravinářské výrobky nebo přijímá nebo poskytuje související služby,

(iii) **osoba**, která takový nákup nebo související služby pro jiného odběratele zajišťuje **na základě smlouvy**, nebo

(iv) **stát**, **územní samosprávný celek**, jiná **právnická osoba veřejného práva** nebo **jejich sdružení**.

Ekvivalentem pojmu odběratel je podle Směrnice o UTP pojem **kupující**[14], kterého Směrnice o UTP definuje jako fyzickou nebo právnickou osobu, bez ohledu na místo svého usazení, nebo veřejný orgán v Unii, které kupují zemědělské produkty a potravinářské výrobky; pojem „kupující" může zahrnovat skupinu takových fyzických a právnických osob.

Podle obsahového vymezení obou pojmů je zřejmé, že se jedná o ekvivalenty. Úřad má zato, že pojem odběratel podle ZVTS má být vykládán ve shodě s tím, jak je ve Směrnici o UTP definován kupující.

1.3 Aliance dodavatelů

Aliancí dodavatelů je podle § 2 písm. c) ZVTS uskupení osob vzniklé na základě smlouvy, jiného právního jednání nebo jiné právní skutečnosti, které zajišťuje spolupráci mezi dodavateli v souvislosti s výrobou nebo prodejem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímáním nebo poskytováním souvisejících služeb, nebo bylo za účelem této spolupráce vytvořeno, nezávisle na tom, zda toto uskupení má nebo nemá právní osobnost.

Směrnice o UTP u vymezení pojmu **dodavatel** uvádí, že tento pojem *může zahrnovat rovněž **skupinu** takových zemědělských výrobců nebo **skupinu** takových fyzických a právnických osob, jako jsou organizace producentů, organizace dodavatelů a sdružení těchto organizací*.

Podle obsahového vymezení obou pojmů má Úřad zato, že pojem aliance dodavatelů odpovídá rovněž výkladu pojmu dodavatel obsaženému ve Směrnici o UTP.

1.4 Aliance odběratelů

Aliancí odběratelů je podle § 2 písm. d) ZVTS uskupení osob vzniklé na základě smlouvy, jiného právního jednání nebo jiné právní skutečnosti, které zajišťuje spolupráci mezi odběrateli v souvislosti s nákupem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímáním nebo poskytováním souvisejících služeb, nebo bylo za účelem této spolupráce vytvořeno, nezávisle na tom, zda toto uskupení má nebo nemá právní osobnost.

Směrnice o UTP u vymezení pojmu kupující uvádí, že tento pojem *může zahrnovat skupinu fyzických a právnických osob*, které jsou Směrnicí o UTP definovány jako kupující.

Podle obsahového vymezení obou pojmů má Úřad zato, že pojem aliance odběratelů odpovídá rovněž výkladu pojmu kupující obsaženému ve Směrnici o UTP.

Smyslem spolupráce odběratelů v rámci aliance je zejména **navýšení (vyjednávací) tržní síly** za účelem **získání materiální výhody** na dodavatelích nebo jejich aliancích.

[14] Čl. 2 odst. 2 Směrnice o UTP.

Možné kombinace vzniku/existence smluvních vztahů mezi odběrateli a dodavateli nebo jejich aliancemi, působících na trhu výroby, prodeje nebo nákupu zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímání nebo poskytování služeb souvisejících s prodejem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků uvádí obr. č. 1.

Obr. č. 1 - Varianty vzniku smluvního vztahu

Dodavatel	>		<	**Odběratel**
Dodavatel	>		<	**Aliance odběratelů**
Aliance dodavatelů	>		<	**Odběratel**
Aliance dodavatelů	>		<	**Aliance Odběratelů**

Důvody pro odlišení odběratele a dodavatele od jejich aliancí se projevují zejména při zjišťování výše jejich obratu, vymezení možného subjektu přestupku a účastníka správního řízení.

Pojmy dodavatel, odběratel anebo jejich aliance podle ZVTS mají své ekvivalenty ve Směrnici o UTP v pojmech kupující a dodavatel.

1.5 Vymezení dalších pojmů

Výpočet ročního obratu dodavatelů, odběratelů anebo jejich aliancí je spojen s podřazením těchto pojmů pod pojmy podnik, nezávislý podnik, partnerský nebo propojený podnik. Toto podřazení je nutné učinit před započetím výpočtu výše obratu. Proto je nutné si nejprve tyto pojmy, jakož i jiné právně relevantní pojmy s nimi související, definovat.

(i) **Podnikem** je jakákoli osoba vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na svou právní formu.[15]

(ii) **Nezávislým podnikem** se rozumí podnik, který není partnerským podnikem ani propojeným podnikem. Jedná se o podnik, který disponuje sám nebo společně s jinými podniky podílem na základním kapitálu nebo hlasovacími právy v jiném podniku anebo jiný podnik, či skupina podniků společně disponuje podílem na základním kapitálu či hlasovacích právech v podniku, v závislosti na tom, která z hodnot je vyšší, ve kterém se vypočítává roční obrat, maximálně do výše 25 %. V případě, že podniky mají vzájemné spoluvlastnické podíly, pak vyšší z hodnot je rozhodující. Podnik se považuje za nezávislý i v případě dosažení nebo překročení této hranice *investory*, pokud nejsou s dotyčným podnikem jednotlivě ani společně propojeni.[16]

[15] Srov. § 3a odst. 3 písm. a) ZVTS.
[16] Srov. § 3a odst. 3 písm. b) ZVTS.

Obr. č. 2 – Nezávislý podnik

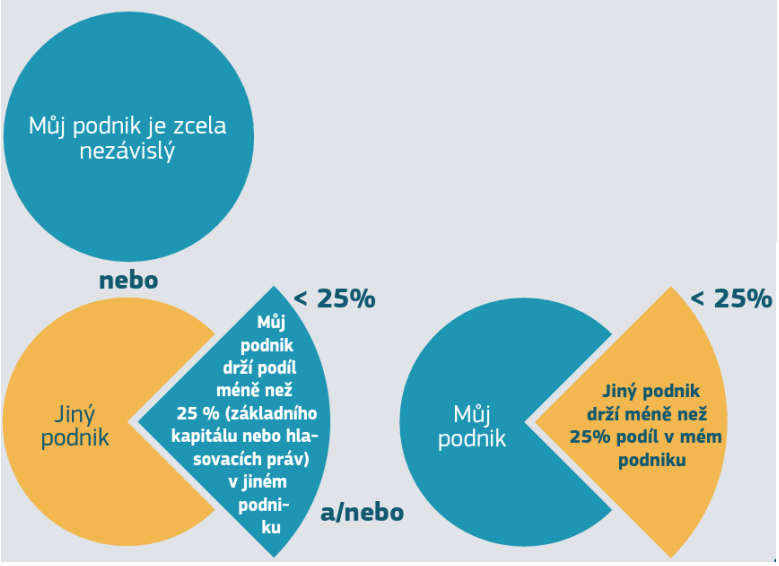

Zdroj: Uživatelská příručka k definici SME

(iii) **Partnerským podnikem** je podnik, který nepředstavuje propojený podnik s posuzovaným podnikem. Mezi podniky existuje vztah, v němž mateřský podnik sám nebo společně s jedním či více propojenými podniky vlastní podíl nebo podíly, které představují podíl na základním kapitálu dceřiného podniku ve výši alespoň 25 % nebo s nimiž je spojeno alespoň 25 % hlasovacích práv v dceřiném podniku, viz. obr. č. 4.[17]

Roční obrat posuzovaného podniku se navyšuje o roční obrat každého z partnerských podniků v poměru, který odpovídá procentuálnímu podílu na základním kapitálu či na hlasovacích právech v závislosti na tom, která z hodnot je vyšší. V případě vzájemného vlastnictví je určující vyšší procentuální podíl.[18]

Pro zamezení řetězení výpočtů se do ročního obratu posuzovaného podniku zahrnuje pouze **první partnerský podnik**. Roční obrat partnera partnerského posuzovaného podniku se do výpočtu souhrnného ročního obratu nezahrne.

Pokud je partnerský podnik součástí podnikatelské skupiny a je ovládán subjektem ovládajícím tuto skupinu, pak všechny subjekty ve skupině jsou propojené podniky s partnerským podnikem. Roční obrat ostatních členů skupiny se připočte k ročnímu obratu partnerského podniku a výsledná částka se vynásobí proporcionální výší podílu posuzovaného podniku v partnerském podniku.

[17] Srov. § 3a odst. 3 písm. c) ZVTS.
[18] Srov. § 3a odst. 11 ZVTS.

Obr. č. 3 – Partnerské podniky

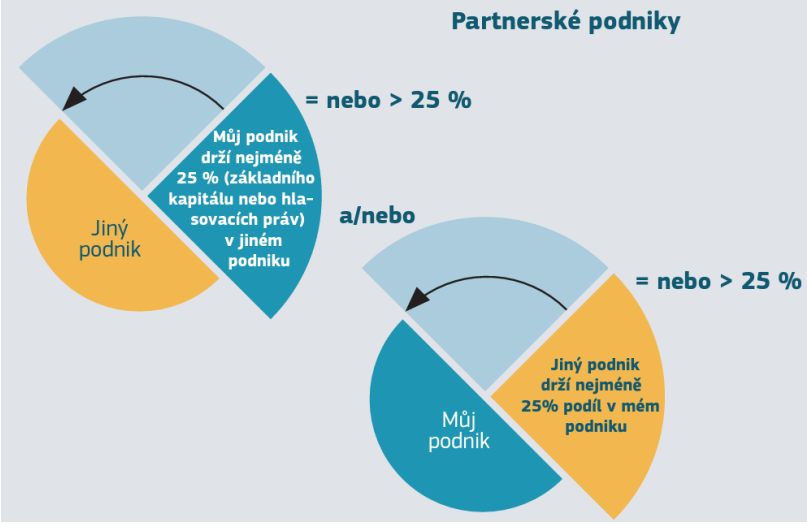

Zdroj: Uživatelská příručka k definici SME

(iv) **Propojeným podnikem** je podnik, který má s jiným podnikem některý z následujících vztahů:[19]

1. Podnik je společníkem nebo členem jiného podniku a s jeho podílem nebo podíly v tomto jiném podniku je spojena většina hlasovacích práv;
2. Podnik má právo jmenovat nebo odvolávat většinu členů správního, řídícího nebo dozorčího orgánu jiného podniku;
3. Podnik má právo uplatňovat rozhodující vliv v jiném podniku podle smlouvy uzavřené s daným podnikem nebo na základě ustanovení v zakladatelském právním jednání; nebo
4. Podnik, který je společníkem nebo členem jiného podniku, může prosazovat rozhodující vliv v tomto jiném podniku uplatňováním většiny hlasovacích práv v tomto podniku v důsledku jednání ve shodě s jinými společníky nebo členy.

Podniky, které mají jeden či více výše uvedených *vztahů prostřednictvím fyzické osoby nebo prostřednictvím skupiny fyzických osob*, které *jednají ve shodě*, jsou považovány za propojené podniky, pokud svou činnost nebo část své činnosti vykonávají na *stejném trhu* nebo na *trzích bezprostředně navazujících* nebo *předcházejících*.

Modelové příklady propojených podniků uvádí obr. č. 4 a 5. níže.

[19] Srov. § 3a odst. 3 písm. d) ZVTS.

Obrázek č. 4 znázorňuje modelovou situaci, ve které podnik B představuje ovládající osobu obchodní korporace. Podnik B uplatňuje rozhodující vliv v podniku C a podniku D prostřednictvím většinového podílu na základním kapitálu a většiny hlasovacích práv v podniku A.

Obr. č. 4 – Propojené podniky

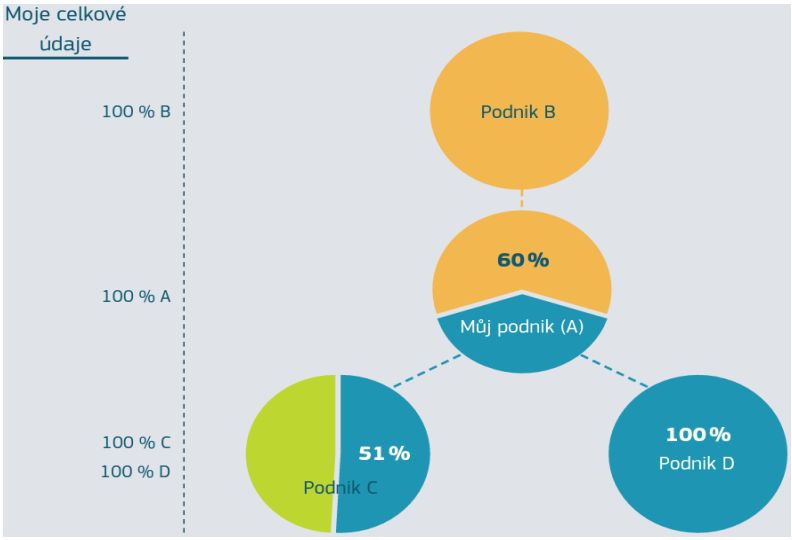

Zdroj: Uživatelská příručka k definici SME

Obrázek č. 5 uvádí modelovou situaci, ve které podniky B, C a D disponují vlastnickými podíly na základním kapitálu podniku A. Podniky B, C a D vykonávají své hospodářské činnosti na stejném trhu, jsou propojené prostřednictvím skupiny fyzických osob, které jednají ve shodě při výkonu svých hlasovacích práv v podniku A. Podniky B, C a D uplatňují společný rozhodující vliv v podniku A. Podniky A, B, C a D představují skupinu propojených podniků.

Obr. č. 5 – Propojené podniky

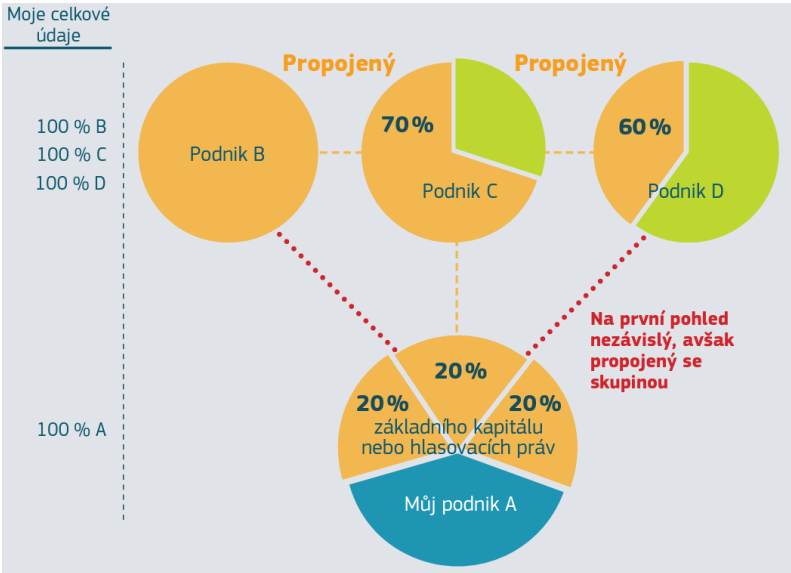

Zdroj: Uživatelská příručka k definici SME

(v) **Investorem** se rozumí:[20]

1. Veřejná investiční společnost, společnost rizikového kapitálu, jednotlivec či skupina jednotlivců provozující běžnou činnost spojenou s investováním rizikového kapitálu, kteří investují vlastní kapitál do nekótovaných podniků, za předpokladu, že jejich celkové investice do stejného podniku nepřekročí 1 250 000 EUR;
2. Univerzita nebo neziskové výzkumné středisko;
3. Institucionální investor včetně fondů pro regionální rozvoj; nebo
4. Obec s ročním rozpočtem nižším než 10 milionů EUR a s méně než 5 000 obyvateli.

Do vlastnické struktury, resp. do výpočtu ročního obratu posuzovaného podniku se nezahrnují investoři definování v bodech 1 až 4 výše a zároveň tito investoři neuplatňují rozhodující vliv, nejsou zapojeni přímo či nepřímo do řízení podniku,[21] aniž jsou tím dotčena jejich práva jakožto společníků nebo členů.[22]

Za propojené podniky jsou naopak považovány podniky, jejichž **vztahy**[23] jsou dány prostřednictvím některého z **investorů** uvedených v § 3a odst. 3 písm. e) ZVTS. V takovém případě se roční obrat podniku propojeného prostřednictvím investora zahrne do výpočtu ročního obratu posuzovaného podniku.

(vi) **Skutečným přímým majitelem** je fyzická osoba, která přímo nebo nepřímo, samostatně nebo společně s jinými skutečnými majiteli uplatňuje v právnické osobě rozhodující vliv.[24]

(vii) **Skutečným nepřímým majitelem** je osoba nebo osoby ve vrcholném vedení podniku nebo korporace, pokud nelze žádného skutečného majitele určit.[25]

(viii) **Osobou ve vrcholném vedení podniku** je každá fyzická osoba, která zajišťuje každodenní nebo pravidelné řízení výkonu činností právnické osoby.[26]

(ix) **Přímý podíl** představuje podíl na hlasovacích právech v jiném subjektu nebo možnost kontroly právního uspořádání bez právní osobnosti.

(x) **Nepřímým podílem** je podíl na hlasovacích právech podniku, který je držený prostřednictvím jiného podniku, ve kterém skutečný majitel uplatňuje rozhodující vliv prostřednictvím většiny hlasovacích práv.

(xi) **Ovládající podíl** představuje většinový podíl na hlasovacích právech, prostřednictvím něhož lze uplatňovat vůči jinému subjektu rozhodující vliv na fungování tohoto jiného subjektu.

---

[20] Srov. § 3a odst. 3 písm. e) ZVTS.
[21] Investoři se až na výjimečné případy zdrží výkonu svých hlasovacích práv a v případě hlasování soustavně nehlasují ve shodě s jinými investory.
[22] Srov. § 3a odst. 3 písm. d) ZVTS.
[23] Dle § 3a odst. 3 písm. d) ZVTS.
[24] Srov. § 2 písm. c) ZoESM.
[25] Srov. § 5 ZoESM.
[26] Srov. § 2 písm. g) ZoESM.

(xii) **Spoluovládající podíl** představuje podíl, který umožňuje uplatňovat vůči jinému subjektu rozhodující vliv na fungování tohoto jiného subjektu na základě jednání ve shodě více subjektů.

(xiii) **Vlastníkem podílu** je podnik nebo investor, který sám nebo společně s jedním či více propojenými podniky nebo investory vlastní podíl nebo podíly, které představují podíl na základním kapitálu v jiném podniku nebo s nimiž jsou spojena hlasovací práva v tomto jiném podniku.

(xiv) **Rozhodujícím vlivem** je situace, kdy provozní a finanční politika podniku je ovlivněna přáním jiného podniku nebo investora, např. s podílem v jiném podniku je spojena většina hlasovacích práv anebo právo na jmenování nebo odvolání většiny členů správního, řídícího nebo dozorčího orgánu podniku. Práva lze uplatňovat například na základě společenské smlouvy nebo v důsledku jednání ve shodě s jinými akcionáři, společníky a členy.

(xv) **Jednáním ve shodě** je souladné jednání s cílem uplatňování vlivu na obchodní rozhodnutí dotyčných podniků. Toto jednání vylučuje, aby tyto podniky mohly být považovány za vzájemně hospodářsky nezávislé, a to bez ohledu na existenci smluvních vztahů mezi těmito osobami. Jednáním ve shodě je také souladné chování dvou nebo více osob ve vzájemném srozumění za účelem ovlivnění, ovládání nebo jednotného řízení podniku prostřednictvím společného nakládání s vlastnickými podíly, hlasovacími právy na základě smluvních vztahů nebo neformálních vazeb směřujících k naplnění obsahu takové dohody. Podniky jednající ve shodě plní své povinnosti z toho vyplývající často společně a nerozdílně. Pojmovým znakem jednání ve shodě je jeho relativní *dlouhodobost* a *soustavnost*.[27]

(xvi) **Stejným trhem** v souvislosti se ZVTS se rozumí trh, na kterém podniky vykonávají své ekonomické činnosti ve vzájemném vztahu účastníků hospodářské soutěže v oblasti výroby, zpracování a prodeje nebo nákupu potravin a zemědělských produktů a poskytování nebo přijímání úzce souvisejících služeb s konkrétním obchodním případem.

(xvii) **Trh bezprostředně předcházející** představuje trh, na kterém posuzovaný podnik nakupuje suroviny nebo služby, které dále používá k výrobě, zpracování nebo prodeji potravin nebo poskytování souvisejících služeb.[28]

(xviii) **Trhem bezprostředně navazujícím** je trh, na kterém posuzovaný podnik prodává potraviny anebo související služby jiným podnikům.[29]

---

[27] Srov. § 78 ZOK.

[28] Srov. Výbor pro hospodářskou soutěž, Definování relevantního trhu, Přehled vybraných zemí OECD a Kolumbie, OECD 2014: *„…předchozí trhy, kde firmy prodávají vstupy jiným firmám, které je pak využívají k poskytování služeb koncovým uživatelům…“*.

[29] Srov. Výbor pro hospodářskou soutěž, Definování relevantního trhu, Přehled vybraných zemí OECD a Kolumbie, OECD 2014: *„… navazující trhy, kde firmy prodávají služby/produkty koncovým uživatelům…“*.

2. Zjištění vlastnické struktury podniku

Dodavatelem nebo odběratelem může být nezávislý podnik nebo společně s aliancemi se může jednat o podnik a partnerský podnik anebo propojený podnik, tj. půjde o skupinu podniků, která vytváří vlastnickou strukturu. Podniky ovládají skuteční přímí majitelé a řídí je osoby ve vrcholném vedení, které představují nepřímé skutečné majitele. Jejich **hlavním cílem je tvorba a podíl na zisku z hospodářské činnosti.**[30]

Rozhodnout o tom, zda se v případě posuzovaného odběratele nebo dodavatele jedná o nezávislý podnik nebo o skupinu podniků sestávající z podniku a partnerských anebo propojených podniků, lze na základě informací o vlastnické struktuře a skutečných nebo nepřímých majitelích.

Do vlastnické struktury posuzovaného odběratele nebo dodavatele anebo aliance se dle důvodové zprávy k § 3a odst. 3 ZVTS zahrnou všechny partnerské anebo propojené podniky bez ohledu na to, zda vykonávají svoji hospodářkou činnost na trhu prodeje zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo poskytování souvisejících služeb a dále bez ohledu na to, zda vykonávají svoji hospodářskou činnost na území České republiky nebo v zahraničí.[31]

Postup při zjišťování vlastnické struktury posuzovaného podniku (odběratele, dodavatele anebo aliance, u kterých se zjišťuje výše ročního obratu) lze rozdělit do (3) tří kroků:

1. Určení podniků, které přímo nebo nepřímo **ovládají** posuzovaný podnik (propojené podniky v mateřské vlastnické struktuře) a ověření, zda posuzovaný podnik přímo či nepřímo **ovládá** jiný podnik (propojené podniky v dceřiné struktuře).

2. Určení podniků:

    a) které mají **neovládající** přímý podíl ve výši 25–50 % v posuzovaném podniku;

    b) ve kterých má posuzovaný podnik **neovládající** přímý podíl ve výši 25–50 %;

    c) které mají **neovládající** přímý podíl ve výši 25–50 % v podniku či podnicích přímo či nepřímo ovládajících posuzovaný podnik;

    d) ve kterých má **neovládající** přímý podíl ve výši 25–50 % podnik či podniky přímo či nepřímo ovládané posuzovaným podnikem.

    Pokud bude naplněna některá z podmínek a) až d), pak je nutné zařadit do vlastnické struktury posuzovaného podniku podnik nebo podniky, které takovou podmínku splňují.

3. Určení **skutečného majitele** posuzovaného podniku na základě ovládaní. V případě, že je skutečným majitelem fyzická osoba, pak je třeba také určit všechny přímo a nepřímo ovládané podniky s touto fyzickou osobou, které doposud nebyly určeny. Dále je nutné zjistit, zda takový ovládaný podnik či podniky podnikají na stejném trhu jako posuzovaný podnik, nebo na trzích bezprostředně navazujících nebo předcházejících a zda jednají ve shodě.

[30] Podle § 31 a následujících ZOK ovládající osoba zakládá obchodní korporaci za účelem tvorby a podílu na zisku z její hospodářské činnosti.

[31] Zahrnutím všech partnerských anebo propojených podniků do skupiny podniků a jejich následné „podřazení“ pod posuzovaného dodavatele nebo odběratele za účelem výpočtu jejich obratu zohledňuje Evropská komise celkové (globální) postavení příslušného podniku, tj. posuzovaného odběratele nebo dodavatele, a jeho vyjednávací sílu.

Obr. č. 6 – Příklad vlastnické struktury posuzovaného podniku

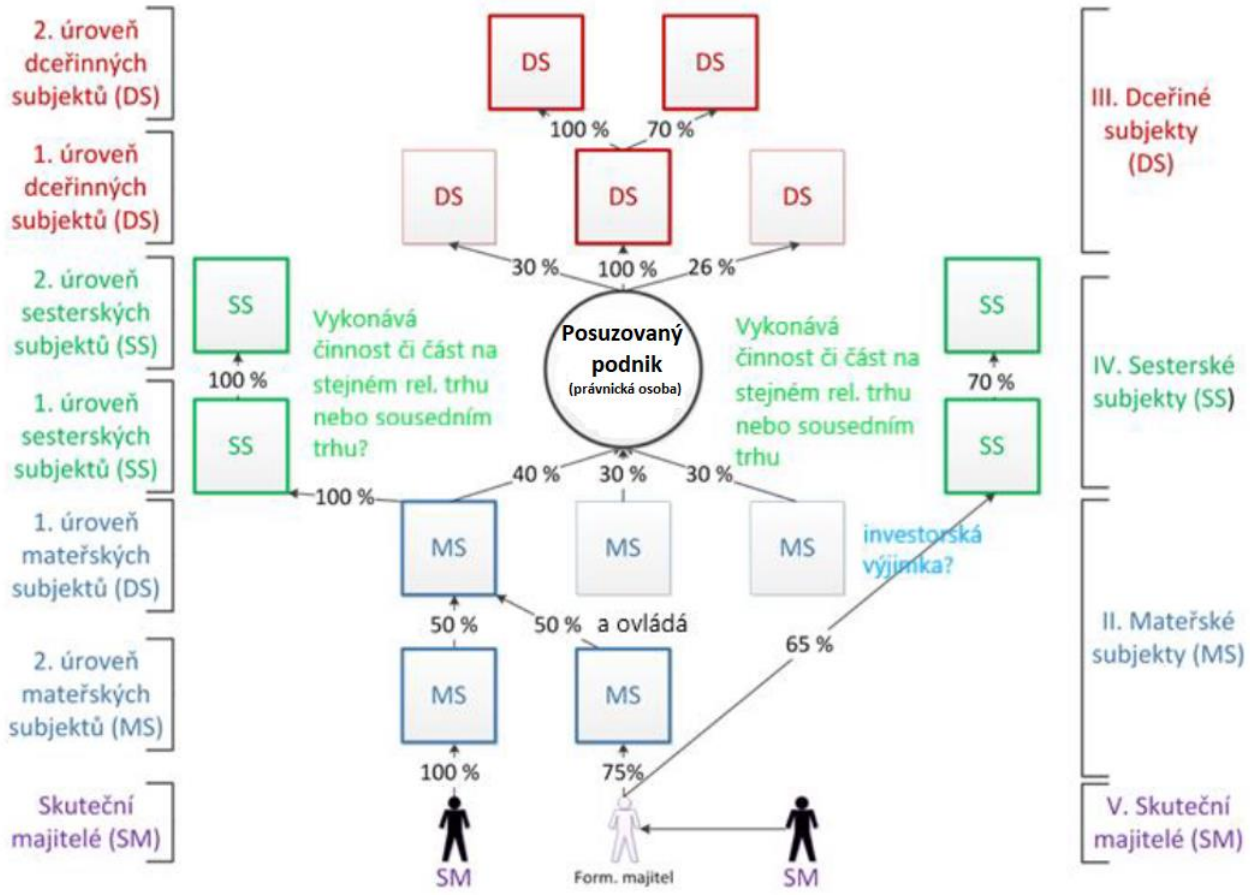

3. Způsob výpočtu ročního obratu podniku

Roční obrat dodavatele, odběratele nebo jejich aliancí se vypočte na základě všech identifikovaných podniků dle § 3a odst. 3 písm. b) až d) ZVTS.

Podle § 3a odst. 2 ZVTS se při výpočtu ročního obratu odběratele, dodavatele nebo jejich aliance vychází z ročního obratu nezávislého podniku nebo skupiny podniků sestávající z podniku a partnerských anebo propojených podniků. Proto je nutné v závislosti na skutkových okolnostech případu posuzovaného odběratele, dodavatele nebo jejich alianci podřadit pod pojem nezávislý podnik, nebo skupinu podniků skládající se z podniku a partnerských anebo propojených podniků. *Podnikem* se přitom rozumí jakákoli osoba vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na svou právní formu[32].

Podle důvodové zprávy k ZVTS provádí § 3a ZVTS požadavek Komise na zohlednění globálního postavení a vyjednávací síly podniku. Z tohoto důvodu je nezbytné k vypočtenému ročnímu obratu posuzovaného podniku připočítat i roční obraty podniků s posuzovaným podnikem kapitálově nebo jiným způsobem propojených. Za tímto účelem ZVTS nově pracuje s pojmy nezávislý podnik, podnik partnerský a propojený.

[32] Srov. § 3a odst. 3 písm. a) ZVTS.

Rozhodné podkladové dokumenty poskytují informace o tom, zda se v případě posuzovaného podniku jedná o nezávislý podnik, anebo zda jde o skupinu podniků, která se skládá také z propojených, případně partnerských podniků a jaká bude proporcionální výše ročních obratů těchto podniků, které je nezbytné zahrnout do souhrnného ročního obratu posuzovaného odběratele nebo dodavatele nebo jejich alianci.

Pro správný výpočet obratu dodavatele nebo odběratele je tak třeba nejprve rozhodnout, zda konkrétní odběratel nebo dodavatel odpovídá definici nezávislého podniku, anebo podniku partnerského či propojeného.

Je-li možné podřadit odběratele nebo dodavatele pod nezávislý podnik, pak se podle § 3a odst. 9 ZVTS obrat dodavatele nebo odběratele určí výhradně na základě tržeb tohoto podniku.

Naplňuje-li ale odběratel, dodavatel anebo aliance definici partnerského nebo propojeného podniku, pak je podle § 3a odst. 10, 11 a 12 ZVTS třeba roční obrat určit na základě účetních závěrek a dalších údajů všech partnerských nebo propojených podniků, nebo na základě jejich konsolidované účetní závěrky (podrobněji viz dále), a to v závislosti na přímém nebo nepřímém propojení, resp. procentuálním podílu na základním kapitálu nebo na hlasovacích právech.

3.1 Roční obrat nezávislého podniku

Podle § 3a odst. 9 ZVTS se roční obrat nezávislého podniku určí výhradně na základě tržeb tohoto podniku.

Obr. 7 – Roční obrat nezávislého podniku

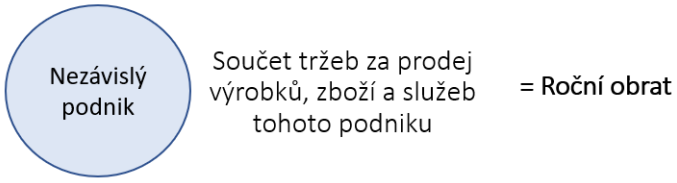

3.2 Roční obrat skupiny podniků

Podle § 3a odst. 10 ZVTS se roční obrat partnerských nebo propojených podniků určí na základě účetních závěrek a dalších údajů všech partnerských nebo propojených podniků anebo na základě konsolidované účetní závěrky, je-li sestavována.

Podle § 3a odst. 11 ZVTS se v případě *partnerských podniků* roční obrat podniku navyšuje o roční obrat každého z partnerských podniků v poměru, který odpovídá procentuálnímu podílu na základním kapitálu či na hlasovacích právech v závislosti na tom, která z hodnot je vyšší. V případě vzájemného vlastnictví je určující vyšší procentuální podíl.

Podle § 3a odst. 12 ZVTS se v případě *propojených podniků* roční obrat podniku navyšuje o 100 % ročního obratu každého z podniků, které jsou s daným podnikem přímo či nepřímo propojeny.

Obrázek č. 8 uvádí názorným způsobem v jakém rozsahu se zahrnují roční obraty partnerských anebo propojených podniků do ročního obratu posuzovaného podniku.

Obr. č. 8 – Příklady zahrnutí ročních obratů partnerských anebo propojených podniků do ročního obratu posuzovaného podniku

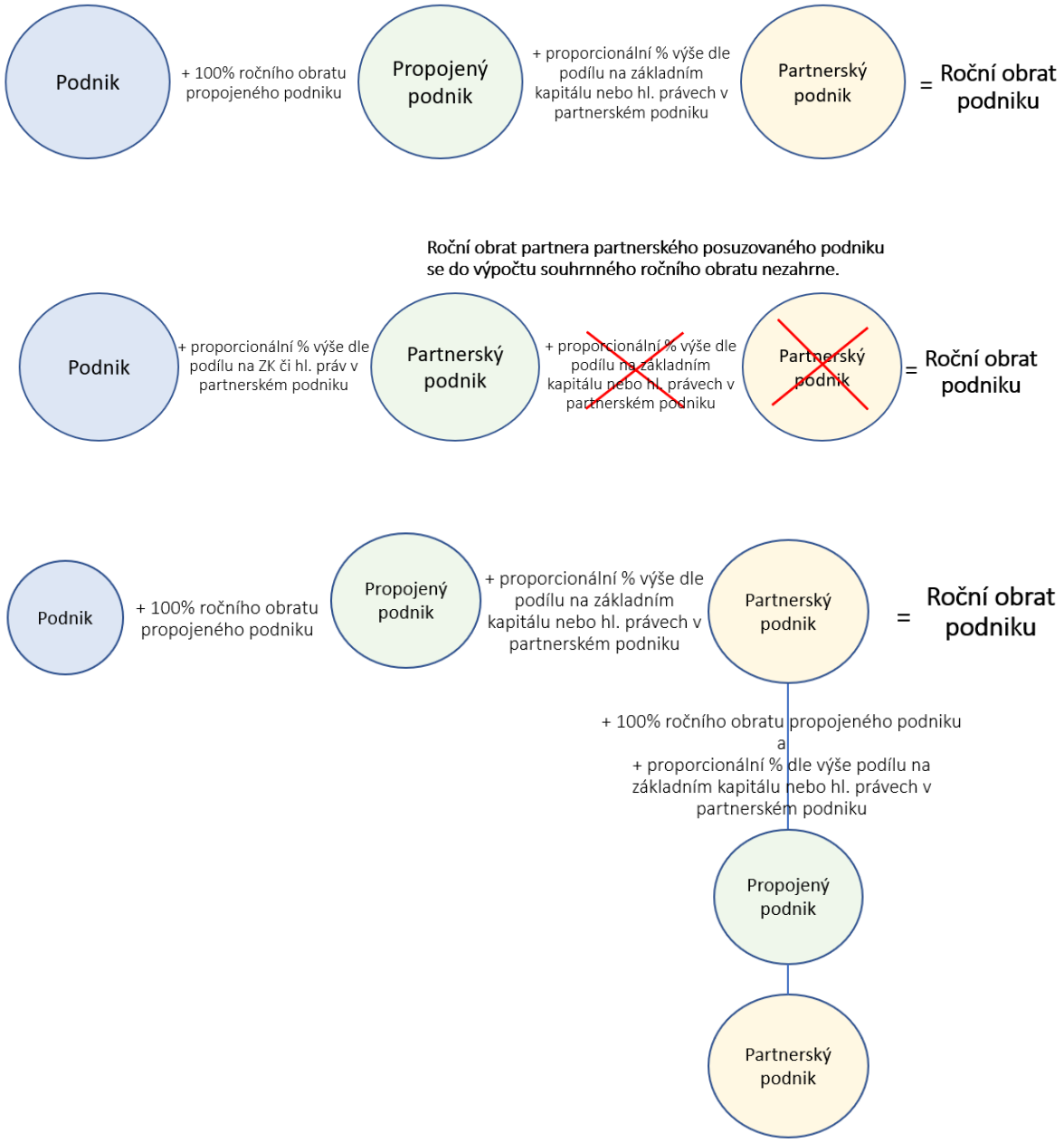

3.3 Modelové příklady výpočtu ročních obratů

Názorné postupy při výpočtech ročních obratů posuzovaných podniků a informace o rozsahu zahrnutí partnerských a propojených podniků do ročních obratů posuzovaných podniků dle § 3a odst. 2 odst. 3 ZVTS uvádí Obrázky č. 9, 10 a 11 níže.

Obrázek č. 9 zobrazuje posuzovaného dodavatele nebo odběratele jako součást podnikatelského uskupení. Při výpočtu ročního obratu u níže uvedeného posuzovaného podniku se postupuje:

> **Roční obrat posuzovaného podniku =** roční obrat posuzovaného podniku + % výše podílu posuzovaného podniku v partnerském podniku B * (roční obrat podniku B + roční obrat podniku C) + 100 % ročního obratu propojeného podniku A + roční obrat v % výši podílu podniku A v partnerském podniku D

Obr. č. 9 – Zahrnutí partnerských a propojených podniků do výpočtu ročního obratu

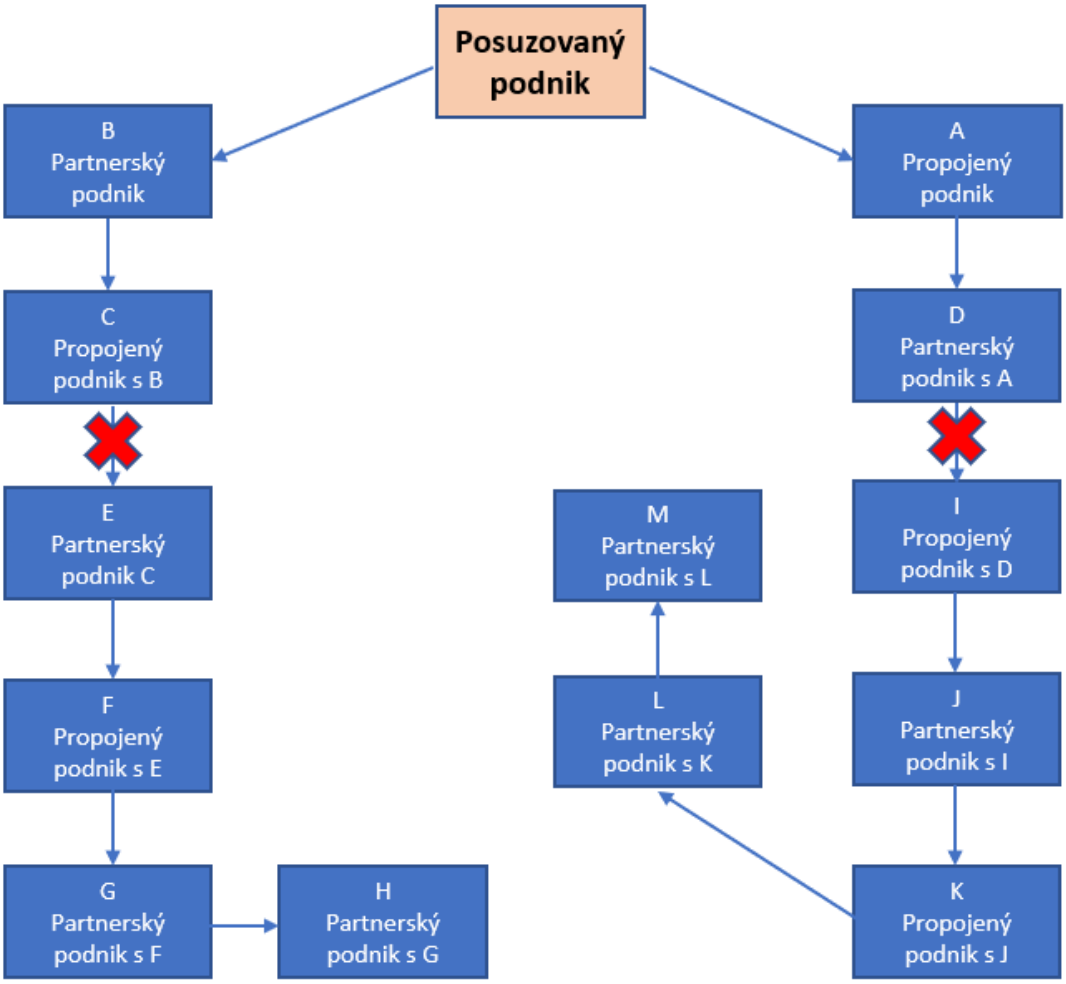

Obrázek č. 10 - zobrazuje posuzovaný podnik A, který má smluvní vztah s partnerským podnikem B, a který působí na trhu, který **bezprostředně navazuje na trh**, na kterém působí podnik A. Dále uvádí podnik C, který představuje propojený podnik s podnikem B. Podnik C působí ve smluvním vztahu s podnikem B na **trhu bezprostředně předcházejícím**. Posledním je podnik D, který představuje taktéž propojený podnik s podnikem B, ale ve smluvním vztahu s tímto podnikem se nachází na **trhu bezprostředně navazujícím**.

Roční obrat posuzovaného podniku A = roční obrat posuzovaného podniku A + % výše podílu podniku A v partnerském podniku B * (roční obrat podniku B + roční obrat podniku C + roční obrat podniku D)

Obr. č. 10 – Zahrnutí ročních obratů podniků působících na sousedních trzích

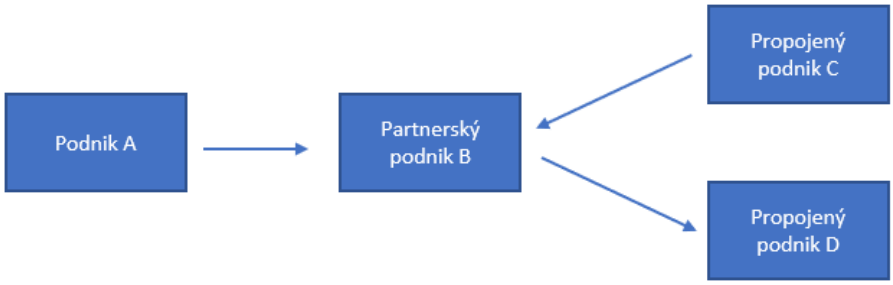

Obrázek č. 11 – v případě, že posuzovaný podnik představuje podnik A, pak se výše jeho ročního obratu vypočte jako součet ročního obratu podniku A a ročního obratu podniku B, který představuje propojený podnik s podnikem A. K ročnímu obratu podniku B bude předtím připočteno 30 % ročního obratu podniku D, který představuje partnerský podnik podniku B.

A = A + B + 0,3 * D

Pokud se za posuzovaný podnik považuje podnik B, pak se výše jeho ročního obratu vypočte jako součet ročního obratu podniku B s ročním obratem podniku A a se součtem ročních obratů podniků D a C, který bude násobený % výší podílu podniku B v partnerském podniku D.

B = B + A + 0,3 * (D + C)

Obr. č. 11 – Zahrnutí ročních obratů partnerských anebo propojených podniků

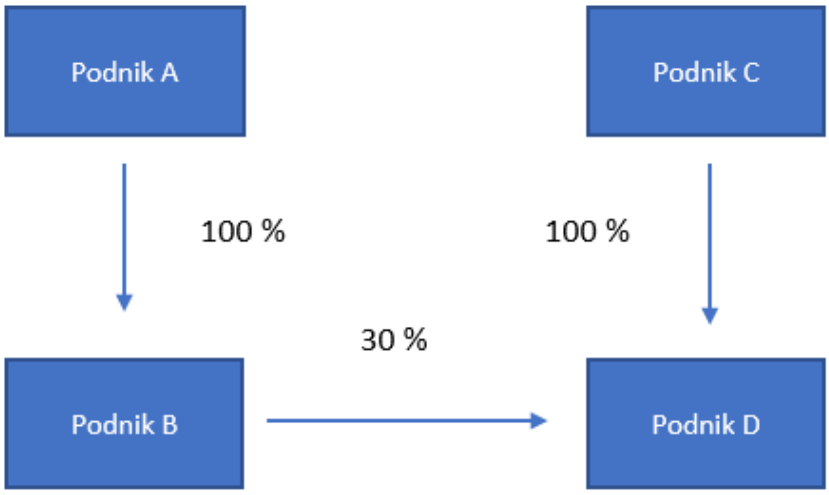

4. Zdroje dat pro výpočet ročního obratu podniku

Podle § 3a odst. 1 a odst. 6 ZVTS se **ročním obratem** rozumí roční obrat za *poslední ukončené účetní období* v délce 12 měsíců s tím, že v případě dosud neukončeného účetního období se použije roční obrat za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců, které neukončenému účetnímu období bezprostředně předcházelo.

Posledním ukončeným účetním obdobím se rozumí účetní období, ve kterém došlo ke spáchání nekalé obchodní praktiky.

Podle § 3a odst. 5 ZVTS se **roční obrat** určí jako součet tržeb, kterých podnik během účetního období v délce 12 měsíců dosáhl z prodeje výrobků a poskytování služeb a za prodej zboží (dále jen „tržby“) s tím, že roční obrat nezahrnuje daň z přidané hodnoty. Roční obrat podniku tak zahrnuje tržby, kterých podnik dosáhl v souvislosti s **běžnými činnostmi při výkonu své hospodářské činnosti**.

4.1 Právnická osoba

Roční obrat se vypočte na základě **účetní závěrky** podniku, nezávislého podniku nebo partnerských či propojených podniků.

Účetní závěrku podle § 18 zákona o účetnictví sestavují podniky, které jsou účetními jednotkami dle § 1 odst. 2 zákona o účetnictví.

Rozhodný dokladový dokument (více viz. kapitoly 7.2 a 7.3) pro výpočet výše ročního obratu podniku, bez ohledu na to, zda se jedná o nezávislý, partnerský nebo propojený podnik, představuje **účetní závěrka** sestavená v členění dle vyhlášky k zákonu o účetnictví[33] a dále dle Českých účetních standardů (dále též „ČÚS“) nebo IFRS[34], ze které se využije výkaz zisků a ztrát, resp. řádky výnosů:

(i) Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb;

(ii) Tržby z prodeje zboží;

Součet výše uvedených tržeb výkazu zisků a ztrát představuje roční obrat podniku, vztahující se k jeho běžné hospodářské činnosti.

V případě, že podnik vede **podvojné účetnictví** dle ČÚS, pak se použijí data z výsledných stavů výnosových účtů 6. účtové třídy:

(i) 601 – Tržby za vlastní výrobky;

(ii) 602 – Tržby z prodeje služeb;

(iii) 604 – Tržby za zboží;

Rozhodný podkladový dokument, tj. účetní závěrku, pro výpočet ročního obratu podniku lze získat:

[33] Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

[34] **IFRS** se rozumí Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (*International Financial Reporting Standards*), tj. soubor standardů vydávaných Radou pro mezinárodní účetní standardy (https://www.ifrs.org/).

(i) Ze sbírky listin obchodního rejstříku;

(ii) Od příslušného subjektu na základě žádosti o podklady a informace;

Povinnost zveřejnění výkazu zisků a ztrát v obchodním rejstříku nemají dle § 21a odst. 9 zákona o účetnictví malé či mikro podniky, které nemají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem. V takovém případě lze vyžádat kopii účetní závěrky přímo od příslušného subjektu.[35]

Pokud není účetní závěrka společnosti založena v zákonném termínu do sbírky listin (tj. do 30 dnů po jejím ověření auditorem a po schválení k tomu příslušným orgánem, pokud zvláštní právní předpisy nestanoví jinak, nejpozději však do 12 měsíců od rozvahového dne zveřejňované účetní závěrky bez ohledu na to, zda byly tyto účetní záznamy uvedeným způsobem schváleny), může Úřad uvědomit na základě nastaveného interního postupu místně příslušný krajský soud, který vyzve příslušný subjekt, aby splnil svou zákonnou povinnost. Úřad může rovněž účetní závěrku vyžádat přímo od příslušného subjektu nebo od věcně a místně příslušného daňového úřadu.

4.2 Podnikající fyzická osoba

Podniky, které nejsou účetními jednotkami podle § 1 odst. 2 zákona o účetnictví a nesestavují účetní závěrku podle § 18 zákona o účetnictví, vykonávají svoji ekonomickou činnost na základě zákona o živnostenském podnikání.

Osoby, které vykonávají svoji ekonomickou činnost dle zákona o živnostenském podnikání, stanoví svůj roční obrat na základě přiznání k dani z příjmů fyzických osob podaného místně příslušnému finančnímu úřadu v rozsahu § 3 zákona o daních z příjmů.

Příjmy podnikající fyzické osoby mohou pocházet z níže uvedených činností, které jsou podle § 3 odst. 1 písm. a) až e) zákona o daních z příjmů, předmětem daně z příjmu fyzických osob:

a) Příjmy ze závislé činnosti (§ 6);

b) Příjmy ze samostatné činnosti (§ 7);

c) Příjmy z kapitálového majetku (§ 8);

d) Příjmy z nájmu (§ 9);

e) Ostatní příjmy (§ 10).

[35] Úřad si může pro své účely v rámci výkonu dozorové činnosti vyžádat účetní závěrky také od věcně a místně příslušného daňového úřadu.

Modelové příklady:

Podnikající fyzická osoba může mít příjmy pouze ze své samostatně výdělečné činnosti, kterou vykonává na základě živnostenského oprávnění. Jednalo by se o zcela ***nezávislý podnik***.

Podnikající fyzická osoba však může vedle své samostatné činnosti mít i částečný úvazek v jiném podniku. Tento podnik na ní může být např. organizačně závislý (prostřednictvím zvláštní kvalifikace nebo certifikace – způsobilá osoba) a může se tímto jednat o ***propojené podniky***.

Podnikající fyzická osoba může být *investorem* v jiném podniku, ve kterém může například jednat ve shodě s jiným investorem anebo se bude podílet na řízení tohoto podniku; za takové situace se bude jednat podle § 3a odst. 3 písm. d) ZVTS o ***propojené podniky***, pokud nebude splněna výjimka pro investory dle § 3a odst. 3 písm. e) ZVTS (např. překročení výše celkové investice v podniku).

Podnikající fyzická osoba může být členem družstva nebo aliance dodavatelů, odběratelů – podle skutkové situace se může jednat rovněž o ***propojené podniky***, pokud například podnikající fyzická osoba bude jednat ve shodě s ostatními členy družstva v obchodních záležitostech družstva, které svým předmětem odpovídají rovněž předmětu podnikání fyzické osoby.

V případě výše uvedených příkladů je vždy nezbytné zjistit a posoudit vzájemné vztahy mezi podnikající fyzickou osobou a podniky a následně rozhodnout, zda se jedná o nezávislý podnik nebo o podnik partnerský anebo o podniky propojené, jejichž výše ročních obratů se k ročnímu obratu podnikající fyzické osoby připočítají v plné nebo proporcionální výši.

4.3 Roční obrat zahraničního podniku

Podle § 3a odst. 8 ZVTS se v případě zahraničních podniků roční obrat určí z účetních závěrek nebo **obdobných finančních výkazů** zpracovávaných podniky podle zahraniční právní úpravy. Pro výpočet se použijí údaje, které nejlépe odpovídají výše uvedenému postupu. Nejsou-li takové údaje dostupné, lze roční obrat zjistit **jiným vhodným způsobem**, včetně **odhadu**.

Vyřízení žádosti o podklady a informace týkající se příslušných podkladů zprostředkují národní dozorové orgány v rámci mezinárodní spolupráce (viz. kapitola 8.2).

4.4 Přepočet měn

Podle § 3a odst. 13 ZVTS se pro přepočet měn použije kurz devizového trhu vyhlašovaný Českou národní bankou platný k poslednímu dni účetního období, k němuž se vztahuje roční obrat podniku.

Pokud například dojde k ukončení protiprávního jednání v srpnu 2023, použije se pro přepočet měn kurz devizového trhu vyhlašovaný ČNB a platný ke dni 31. 12. 2022 za předpokladu, že účetní období zahraničního podniku se kryje s kalendářním rokem a Úřad šetří protiprávní jednání v roce 2023.

Roční obrat podniku se vztahuje k účetnímu období posledního ukončeného účetního období v délce 12 měsíců, tj. účetního období, během kterého došlo k možnému spáchání nekalé obchodní praktiky. Roční obrat zahrnuje tržby, které podnik dosáhl v souvislosti s běžnými činnostmi při výkonu své hospodářské činnosti. Rozhodný dokladový dokument pro výpočet výše ročního obratu podniku představuje zejména účetní závěrka, kterou lze získat z obchodního rejstříku, může jím být ale i jiný dokument, ze kterého bude možné bezpečně ověřit roční obrat podniku. V případě zahraničních podniků se roční obrat určí také z obdobných finančních výkazů. Úřad si je může pro výkon svých dozorových činností zajistit prostřednictvím národních soutěžních úřadů v rámci mezinárodní spolupráce. Pokud u zahraničního podniku nebudou dostupné údaje o ročním obratu, lze je určit *odhadem*. Pokud bude posuzovaným subjektem podnikající fyzická osoba, namísto účetní závěrky se vychází z přiznání k dani z příjmu fyzických osob.

5. Zařazení do obratových pásem a ověření existence VTS

Podle § 3 odst. 1 ZVTS má odběratel nebo aliance odběratelů VTS, pokud se jeho roční obrat nachází ve vyšším obratovém pásmu, než roční obrat dodavatele nebo aliance dodavatelů. ZVTS, stejně jako Směrnice o UTP, současně stanoví pět (5) obratových pásem, do kterých se roční obraty dodavatelů a odběratelů zařazují (viz. tabulka č. 1).

Podle § 3 odst. 2 ZVTS má odběratel nebo aliance odběratelů VTS, pokud jeho roční obrat na *území České republiky* přesáhne 5 mld. Kč. Hranice 5 mld. Kč po přepočtu kursu měn odpovídá čtvrtému (4) obratovému pásmu odběratele, tj. obratové hranici **do 350 mil. EUR**. Protože předmětem novely byla především implementace Směrnice o UTP, je podle Úřadu potřebné rovněž obratovou hranici 5 mld. Kč obratu dosaženého na území ČR vykládat v souladu s cílem a účelem směrnice, tj. je nutné zohlednit rovněž obraty dodavatelů uvedené v § 3 odst. 1 ZVTS.

Tab. č. 1 – Obratová pásma

Kupní síla dodavatelů a kupujících dle Směrnice je relativní ➡ vychází se z pěti vzájemných hraničních obratových kritérií											
VÝŠE ROČNÍHO OBRATU											
DODAVATEL								**ODBĚRATEL**			
≤	2	mil. EUR						>	2	mil. EUR	
>	2	mil. EUR	a	≤	10	mil. EUR		>	10	mil. EUR	
>	10	mil. EUR	a	≤	50	mil. EUR		>	50	mil. EUR	
>	50	mil. EUR	a	≤	150	mil. EUR		>	150	mil. EUR nebo > 5 mld. Kč v ČR	
>	150	mil. EUR	a	≤	350	mil. EUR		>	350	mil. EUR	

Pro určení, zda odběratel či aliance odběratelů má VTS v konkrétním dodavatelsko-odběratelském vztahu a zda tak může nést odpovědnost za porušení ustanovení § 3b nebo § 4 ZVTS, tj. za spáchání nekalé obchodní praktiky, je nutné zejména:

(i) zjistit (vlastnickou) strukturu posuzovaného subjektu (odběratele, dodavatele a jejich aliancí) a podle zjištění jej zařadit do kategorie nezávislý, propojený anebo partnerský podnik;

(ii) provést výpočet ročního obratu odběratele/dodavatele nebo jejich aliance dle § 3a ZVTS;

(iii) zařadit odběratele a dodavatele nebo jejich alianci do příslušného obratového pásma podle § 3 ZVTS;

Při výpočtu obratu odběratelů a dodavatelů se podle § 3a odst. 2 ZVTS vychází z ročního obratu podniku, nezávislého podniku, partnerského podniku a propojeného podniku podle Doporučení Komise s tím, že v § 3a odst. 3 ZVTS jsou obsaženy legální definice těchto pojmů, které toto Doporučení reflektují. Proto je nutné nejprve zjistit (vlastnickou) strukturu posuzovaného odběratele a dodavatele a zařadit jej do kategorie nezávislý, propojený nebo partnerský podnik.

Protože je Úřad podle § 6 odst. 2 správního řádu povinen postupovat hospodárně, bude v souladu se zásadou procesní ekonomie počítat obraty posuzovaných dodavatelů, odběratelů nebo jejich aliancí do okamžiku, než bude překročena hranice 350 mil. EUR, neboť dojde-li k jejímu překročení oběma stranami smlouvy, nelze na straně odběratele hovořit o existenci významné tržní síly.

Po zjištění struktury posuzovaného odběratele a dodavatele a jeho podřazení pod nezávislý, propojený nebo partnerský podnik, je možné přistoupit ke zjištění jeho obratu.

Při zjišťování vlastnické struktury odběratelů, dodavatelů a jejich aliancí a při výpočtu jejich obratů se vychází především z tzv. ***rozhodných podkladových dokumentů***, tj. dokumentů, které je možné považovat za věrohodné a ověřitelné. Tyto dokumenty obsahují informace například o (i) vlastnických podílech, (ii) hlasovacích právech, (iii) propojeních prostřednictvím fyzických osob, nebo o (iv) výši ročního obratu (auditovaná účetní závěrka apod.). Z těchto dokumentů je tak možné učinit závěr, zda se v případě odběratele, dodavatele, anebo jejich aliance, jedná o zcela nezávislý podnik nebo o podnik partnerský či propojený a jaká je výše jeho obratu.

6. Modelové zařazení a posouzení dodavatelů a odběratelů

Výše obratu odběratele a dodavatele se posuzuje *relativně*, tj. posuzuje se konkrétní dodavatelsko-odběratelský vztah. Před zjištěním obratů se ověří vlastnická struktura odběratele a dodavatele a jeho možné propojení s jinými subjekty; podle toho jej podřadí pod nezávislý, partnerský nebo propojený podnik; po tomto podřazení se provede kalkulace obratů, podniky se zařadí do jednoho z pěti (5) obratových pásem a učiní se závěr o existenci nebo absenci významné tržní síly. Při zjišťování těchto údajů se vychází primárně z rozhodných podkladových dokumentů.

Detailní popis postupu ověření existence VTS odběratele nebo aliance odběratelů uvedený výše představují dále uvedené modelové situace zachycující typy podniků a příklady dodavatelsko-odběratelského vztahů, se kterými se lze na trhu s potravinami a souvisejícími službami setkat.

Obr. č. 12 – Zařazení dodavatele a odběratele do obratových pásem – nezávislé podniky

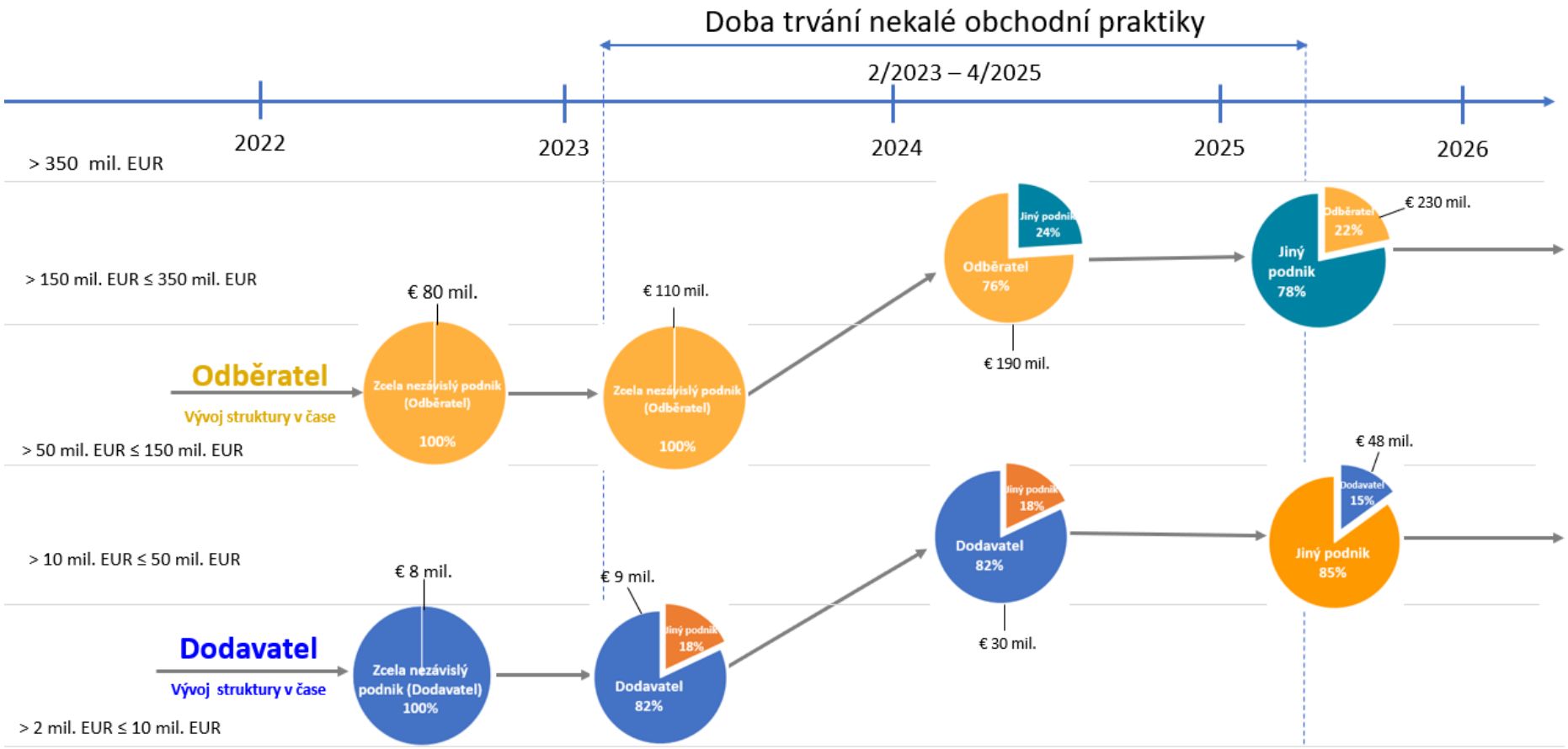

Obrázek č. 12 znázorňuje modelové zařazení jednoho dodavatele a jednoho odběratele, které je možné považovat za nezávislé podniky, do příslušného obratového pásma v případě porušení ZVTS v době od února 2023 do dubna 2025 za situace, že ve sledovaném období došlo rovněž ke změně ve vlastnické struktuře odběratele a dodavatele.

Roční obrat dodavatele a odběratele v době trvání nekalé obchodní praktiky se stanoví na základě účetních závěrek k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a 31. 12. 2025.

Roční obrat dodavatele a odběratele se stanoví na základě účetních závěrek tohoto dodavatele/odběratele, neboť se jedná o nezávislý podnik. V modelovém případě, nejde-li o zcela nezávislý podnik, má jiný podnik v dodavateli/odběrateli, anebo dodavatel/odběratel v jiném podniku menší než 25 % podíl. Z obrázku je zřejmé, že ve sledovaném období došlo sice ke změně ve vlastnické struktuře dodavatele/odběratele, tyto změny ale neměly dopad na charakter nezávislého podniku, neboť nebyla překročena prahová hodnota 25 %.

Roční obrat dodavatele se k 31. 12. 2023 zařazuje do obratového pásma > 2 < 10 mil. EUR, k 31. 12. 2024 a i k 31. 12. 2025 do obratového pásma > 10 < 50 mil. EUR.

Roční obrat odběratele se k 31. 12. 2023 zařazuje do obratového pásma > 50 < 150 mil. EUR a k 31. 12. 2024 a 31. 12. 2025 do obratového pásma > 150 < 350 mil. EUR.

Protože roční obrat odběratele se po celé sledované období nachází ve vyšším obratovém pásmu, disponuje odběratel VTS vůči dodavateli v době trvání nekalé obchodní praktiky.

Obr. č. 13 – Výpočet obratů u partnerských podniků

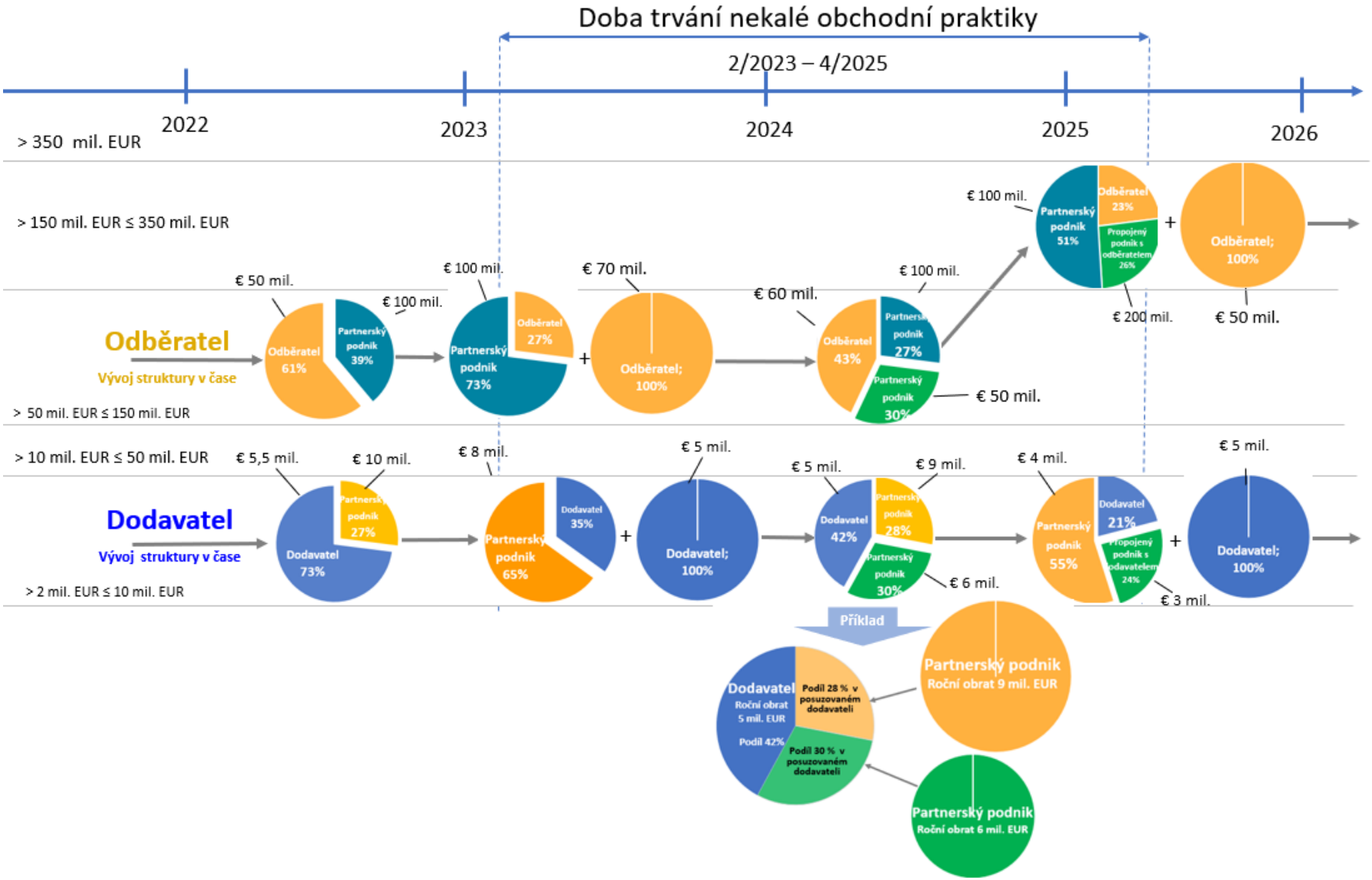
Doba trvání nekalé obchodní praktiky
2/2023 – 4/2025
2022
2023
2024
2025
2026
> 350 mil. EUR
> 150 mil. EUR ≤ 350 mil. EUR
> 50 mil. EUR ≤ 150 mil. EUR
> 10 mil. EUR ≤ 50 mil. EUR
> 2 mil. EUR ≤ 10 mil. EUR
Odběratel
Vývoj struktury v čase
Dodavatel
Vývoj struktury v čase
€ 50 mil.
€ 100 mil.
Odběratel 61%
Partnerský podnik 39%
€ 100 mil.
Partnerský podnik 73%
Odběratel 27%
€ 70 mil.
Odběratel; 100%
€ 60 mil.
€ 100 mil.
Odběratel 43%
Partnerský podnik 27%
Partnerský podnik 30%
€ 50 mil.
€ 100 mil.
Partnerský podnik 51%
Odběratel 23%
Propojený podnik s odběratelem 26%
€ 200 mil.
Odběratel; 100%
€ 50 mil.
€ 5,5 mil.
€ 10 mil.
Dodavatel 73%
Partnerský podnik 27%
€ 8 mil.
Partnerský podnik 65%
Dodavatel 35%
€ 5 mil.
Dodavatel; 100%
€ 5 mil.
€ 9 mil.
Dodavatel 42%
Partnerský podnik 28%
Partnerský podnik 30%
€ 6 mil.
€ 4 mil.
Partnerský podnik 55%
Dodavatel 21%
Propojený podnik s dodavatelem 24%
€ 3 mil.
€ 5 mil.
Dodavatel; 100%
Příklad
Dodavatel
Roční obrat 5 mil. EUR
Podíl 42%
Podíl 28 % v posuzovaném dodavateli
Podíl 30 % v posuzovaném dodavateli
Partnerský podnik
Roční obrat 9 mil. EUR
Partnerský podnik
Roční obrat 6 mil. EUR

Obrázek č. 13 znázorňuje výpočet obratu jednoho dodavatele a jednoho odběratele, kteří se skládají z podniku a partnerského podniku nebo partnerských podniků, a jejich zařazení do příslušného obratového pásma v případě porušení ZVTS v době od února 2023 do dubna 2025 za situace, že ve sledovaném období došlo rovněž ke změně ve vlastnické struktuře odběratele a dodavatele.

Roční obrat dodavatele a odběratele v době trvání nekalé obchodní praktiky se stanoví na základě účetních závěrek k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a 31. 12. 2025.

Roční obrat dodavatele a odběratele se stanoví na základě účetních závěrek tohoto dodavatele/odběratele a ročního obratu ve výši procentuálního podílu v partnerském podniku nebo v partnerských podnicích. V modelovém případě dochází postupně ke změnám ve vlastnické struktuře jak na straně dodavatele, tak i odběratele. Změny mají vliv na výpočet jejich ročních obratů a zařazení do obratových pásem.

Dodavatel: (i) V roce 2022 má 27 % podíl partnerský podnik v dodavateli, který je posuzovaným podnikem; (ii) V roce 2023 má posuzovaný dodavatel 35 % podíl v partnerském podniku = 5+(8*0,35) = 7,8 mil. EUR; (iii) V roce 2024 jde o situaci, kdy dva partnerské podniky, které mají podíl v posuzovaném dodavateli, nejednají ve shodě a proto se nejedná o propojené podniky = 5+(9*0,28) + (6*0,3) = 9,32 mil. EUR; (iv) V roce 2025 jde o situaci, kdy přesto, že posuzovaný dodavatel má podíl pouhých 21 % v partnerském podniku (a mohlo by se proto jednat pouze o nezávislý podnik), tak existuje rovněž propojení posuzovaného dodavatele s jiným podnikem (který vlastní 24 % v partnerském podniku) tím, že posuzovaný dodavatel a tento jiný podnik jednají ve shodě, např. společně hlasují na valné hromadě partnerského podniku nebo postupují ve shodě při řízení obchodních záležitostí partnerského podniku = 5 + (4 * 0,45) + 3 = 9,8 mil. EUR.

Odběratel: (i) V roce 2022 má 39 % podíl partnerský podnik v odběrateli, který je posuzovaným podnikem = 50 + (100 * 0,39) = 89 mil. EUR; (ii) V roce 2023 má posuzovaný odběratel 27 % podíl v partnerském podniku = 70 + (100 * 0,27) = 97 mil. EUR; (iii) V roce 2024 jde o situaci, kdy dva partnerské podniky, které mají podíl v posuzovaném odběrateli, nejednají ve shodě a proto se nejedná o propojené podniky = 60 + (100*0,2) + (50*0,3) = 95 mil. EUR; (iv) V roce 2025 jde o situaci, kdy přesto, že posuzovaný odběratel má podíl pouhých 23 % v partnerském podniku (a mohlo by se proto jednat pouze o nezávislý podnik), tak existuje rovněž propojení posuzovaného odběratele s jiným podnikem (který vlastní 26 % v partnerském podniku) tím, že posuzovaný odběratel a tento jiný podnik jednají ve shodě, např. společně hlasují na valné hromadě partnerského podniku nebo postupují ve shodě při řízení obchodních záležitostí partnerského podniku = 50 + (100 * 0,49) + 200 = 299 mil. EUR.

Roční obrat dodavatele se k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025 zařazuje do obratového pásma > 2 < 10 mil. EUR.

Roční obrat odběratele se k 31. 12. 2023 a k 31. 12. 2024 zařazuje do obratového pásma > 50 < 150 mil. EUR, k 31. 12. 2025 do obratového pásma > 150 < 350 mil. EUR.

Protože roční obrat odběratele se po celé sledované období nachází ve vyšším obratovém pásmu, disponuje odběratel VTS vůči dodavateli v době trvání nekalé obchodní praktiky.

Obr. č. 14 – Výpočet obratů u propojených podniků

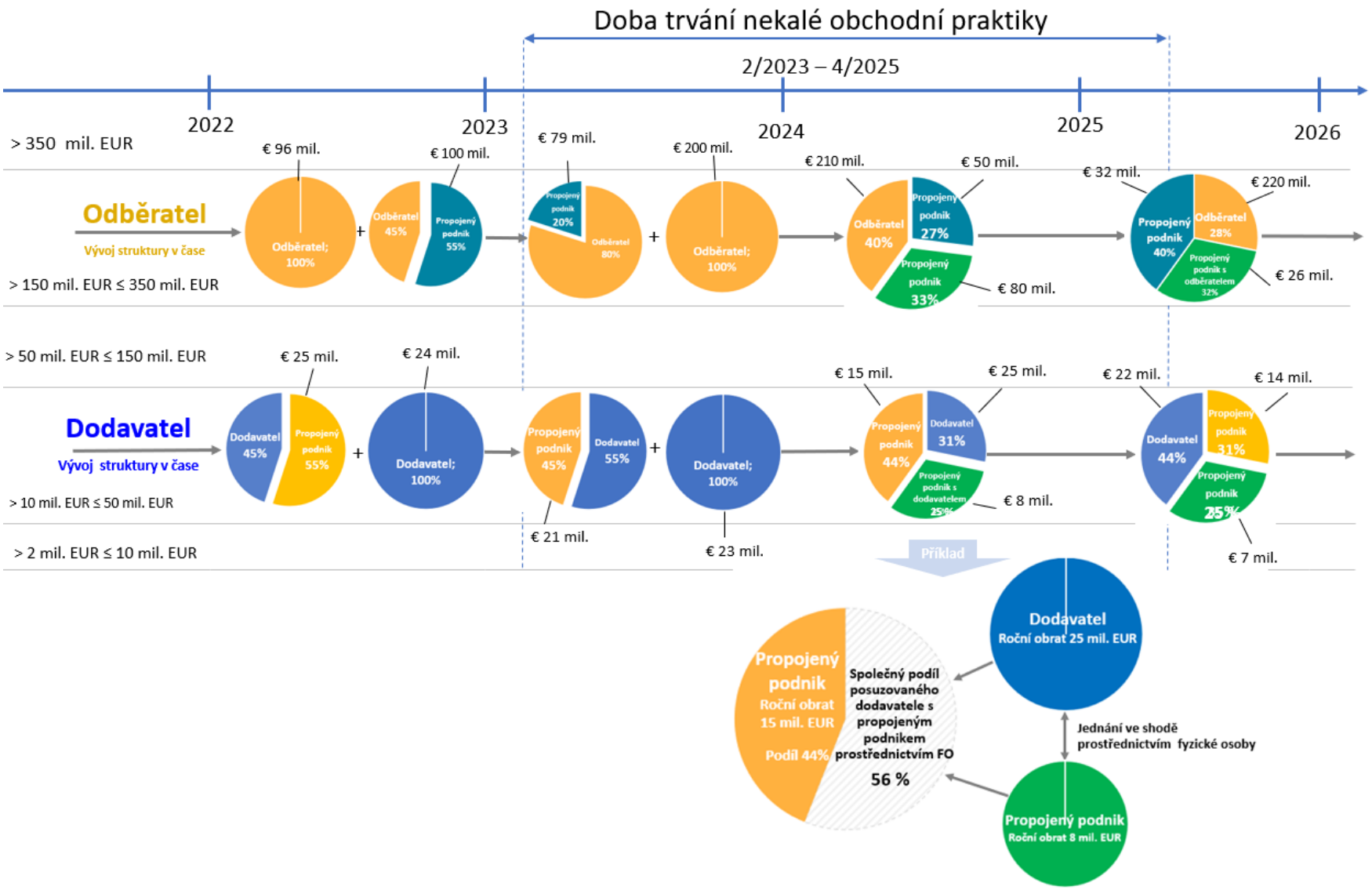

ÚOHS
ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Obrázek č. 14 znázorňuje výpočet obratu jednoho dodavatele a jednoho odběratele, kteří se skládají z podniku a propojeného podniku nebo propojených podniků, a jejich zařazení do příslušného obratového pásma v případě porušení ZVTS v době od února 2023 do dubna 2025 za situace, že ve sledovaném období došlo rovněž ke změně ve vlastnické struktuře odběratele a dodavatele.

Roční obrat dodavatele a odběratele v době trvání nekalé obchodní praktiky se stanoví na základě účetních závěrek k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a 31. 12. 2025.

Roční obrat dodavatele a odběratele se stanoví na základě účetních závěrek tohoto dodavatele/odběratele a ročního obratu propojeného podniku nebo propojených podniků. V modelovém případě dochází postupně ke změnám ve vlastnické struktuře jak na straně dodavatele, tak i odběratele. Změny mají vliv na výpočet jejich ročních obratů a zařazení do obratových pásem.

Dodavatel: (i) V roce 2022 má propojený podnik 55 % podíl v dodavateli, který je posuzovaným podnikem; (ii) V roce 2023 má posuzovaný dodavatel 55 % podíl v propojeném podniku = 21 + 23 = 44 mil. EUR; (iii) V roce 2024 jde o situaci, kdy posuzovaný dodavatel jedná ve shodě prostřednictvím fyzické osoby na stejném trhu s jiným podnikem, tímto vztahem tvoří propojené podniky a společně ovládají třetí podnik = 15 + 25 + 8 = 48 mil. EUR; V roce 2025 jde o situaci, kdy, přesto, že v posuzovaném dodavateli má partnerský podnik podíl 31 % a druhý partnerský podnik 35 %, existuje rovněž propojení partnerských podniků tím, že partnerské podniky jednají ve shodě, např. společně hlasují na valné hromadě posuzovaného dodavatele nebo postupují ve shodě při řízení obchodních záležitostí posuzovaného dodavatele = 22+ 14 + 7 = 43 mil. EUR.

Odběratel: (i) V roce 2023 má odběratel, který je posuzovaným podnikem, 80 % podíl v propojeném podniku = 200 + 79 = 279 mil. EUR; (ii) V roce 2024 jde o situaci, kdy dva partnerské podniky, které mají podíl v posuzovaném odběrateli, jednají ve shodě, a proto se jedná o propojené podniky = 210 + 80 + 50 = 340 mil. EUR; (iii) V roce 2025 jde o situaci, kdy, přesto, že posuzovaný odběratel má podíl 28 % v jiném podniku (a mohlo by se proto jednat pouze o partnerský podnik), tak existuje rovněž propojení posuzovaného odběratele s jiným podnikem (který vlastní 32 % v partnerském podniku) tím, že posuzovaný odběratel a tento jiný podnik jednají ve shodě, např. společně hlasují na valné hromadě propojeného podniku nebo postupují ve shodě při řízení obchodních záležitostí propojeného podniku = 32 + 26 + 220 = 278 mil. EUR.

Roční obrat dodavatele se k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025 zařazuje do obratového pásma > 10 < 50 mil. EUR.

Roční obrat odběratele se k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025 zařazuje do obratového pásma > 150 < 350 mil. EUR.

Protože roční obrat odběratele se po celé sledované období nachází ve vyšším obratovém pásmu, disponuje odběratel VTS vůči dodavateli v době trvání nekalé obchodní praktiky.

Obr. č. 15 – Výpočet obratu dodavatele propojeného s jiným podnikem prostřednictvím FO

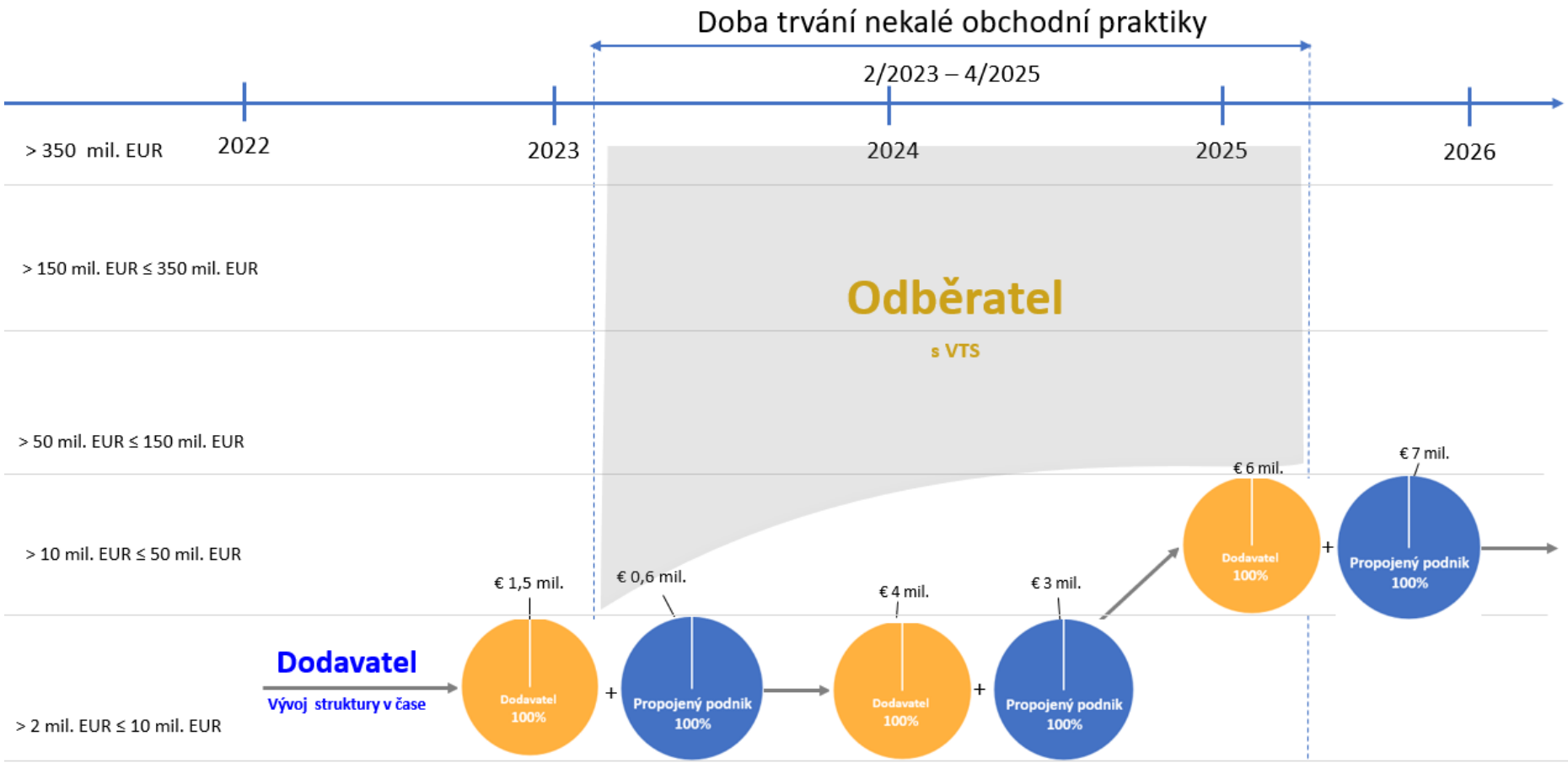

ÚOHS
ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Obrázek č. 15 znázorňuje výpočet obratu dodavatele propojeného s jiným podnikem prostřednictvím fyzických osob a jeho zařazení do příslušného obratového pásma v letech 2023 až 2025.

Z údajů v obchodním rejstříku vyplývá, že Úřad prokázal na straně posuzovaného dodavatele propojení podniků po celou dobu trvání nekalé obchodní praktiky prostřednictvím fyzických osob (příbuzní), které jsou společníky (skuteční majitelé) disponující ovládacími podíly a současně působí ve výkonných funkcích (jednatelé) dvou různých podniků jednajících ve shodě na stejném trhu potravin. Zápis do evidence skutečných majitelů proběhl v případě posuzovaného dodavatele, IČ: XXX, dne 20. května 2019 a u propojeného podniku, IČ: YYY dne 20. června 2021. Mezi dokumenty, které prokazují propojení podniků prostřednictvím fyzických osob, lze uvést listiny vložené do obchodního rejstříku dne 30. 10. 2022, ze kterých je patrné, že manželé Svobodovi hlasovali ve shodě s dalšími společníky na valné hromadě posuzovaného dodavatele konané dne 30. 6. 2022. Na základě listiny v OR ze dne 2. 3. 2023 je zřejmé, že Ing. V. Svoboda hlasoval na valné hromadě propojeného podniku dne 2. 3. 2023 o změně stanov tohoto podniku. Listina obsahuje i notářský zápis se seznamem akcionářů společnosti, kde je uveden i Ing. V. Svoboda. Úřad obdržel na základě žádosti o podklady a informace zápis z představenstva propojeného podniku ze dne 1. 2. 2024, ze kterého vyplývá, že manželé Svobodovi hlasovali společně proti prodeji minoritního podílu propojeného podniku.

Roční obrat posuzovaného dodavatele a odběratele v době trvání nekalé obchodní praktiky se stanoví na základě účetních závěrek k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025.

Roční obrat posuzovaného dodavatele se stanoví na základě účetních závěrek výše uvedených propojených podniků, tj. součtem jejich ročních obratů.

Roční obrat posuzovaného dodavatele v roce 2023 činil = 1,5 + 0,6 = 2,1 mil. EUR, v roce 2024 pak = 4 + 3 = 7 mil. EUR a v roce 2025 = 6 + 7 = 13 mil. EUR.

Roční obrat posuzovaného odběratele byl v letech 2023 až 2025 vždy ve vyšším obratovém pásmu než obrat posuzovaného dodavatele, proto odběratel disponuje VTS.

Obr. č. 16 – Zařazení dodavatele a odběratele zahrnujícího investora do obratových pásem

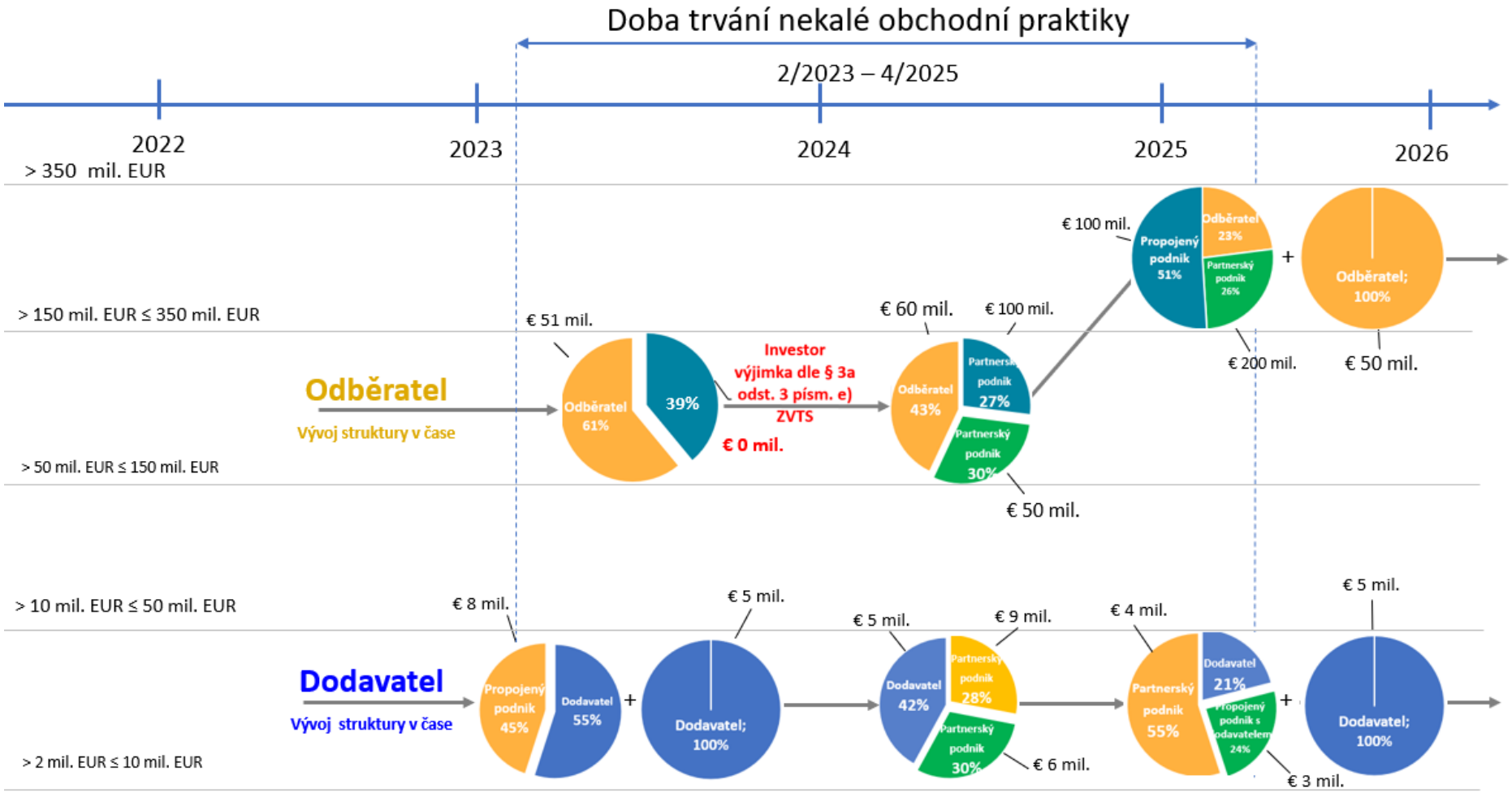

Obrázek č. 16 znázorňuje modelové zařazení jednoho dodavatele a jednoho odběratele, kteří se skládají z nezávislého podniku, anebo podniku a partnerského, propojeného podniku, do příslušného obratového pásma v případě porušení ZVTS v době od února 2023 do dubna 2025 za situace, že ve sledovaném období došlo rovněž ke změně ve vlastnické struktuře odběratele a dodavatele.

Roční obrat dodavatele a odběratele v době trvání nekalé obchodní praktiky se stanoví na základě účetních závěrek k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025.

S odkazem na účetní závěrku k 31. 12. 2023 se při výpočtu ročního obratu na straně posuzovaného odběratele uplatní výjimka pro *investora*, kterou představuje obec, veřejná investiční společnost, univerzita apod. splňující podmínky podle § 3a odst. 3 písm. e) ZVTS. Dále, z účetní závěrky odběratele k 31. 12. 2025 (ze zprávy o vztazích) lze vyčíst, že v posuzovaném odběrateli uplatňuje rozhodující vliv na základě většinového podílu 51 % propojený podnik, kterým je ovládající osoba. Roční obrat propojeného podniku bude k ročnímu obratu posuzovaného odběratele připočten ve výši 100 %. K ročnímu obratu posuzovaného odběratele bude dále připočten roční obrat partnerského podniku ve výši 26 %.

Úřad dále prokázal v roce 2024 a 2025 propojení posuzovaného dodavatele s jiným podnikem formou *jednání ve shodě* prostřednictvím fyzické osoby při podílení se na řízení partnerského podniku. Roční obrat propojeného podniku tímto způsobem bude k ročnímu obratu posuzovaného dodavatele připočten v plné výši. Roční obrat partnerského podniku bude k ročnímu obratu posuzovaného dodavatele připočten ve výši 45 % (21 % dodavatel + 24 % propojený podnik prostřednictvím FO s posuzovaným dodavatelem). K ročnímu obratu posuzovaného dodavatele bude dále v plné výši připočten roční obrat podniku propojeného prostřednictvím FO s posuzovaným dodavatelem.

Protože roční obrat posuzovaného odběratele se po celé sledované období nachází ve vyšším obratovém pásmu než obrat posuzovaného dodavatele, disponuje odběratel VTS vůči dodavateli.

Obr. č. 17 – Souhrnný příklad zařazení dodavatele a odběratele do obratových pásem

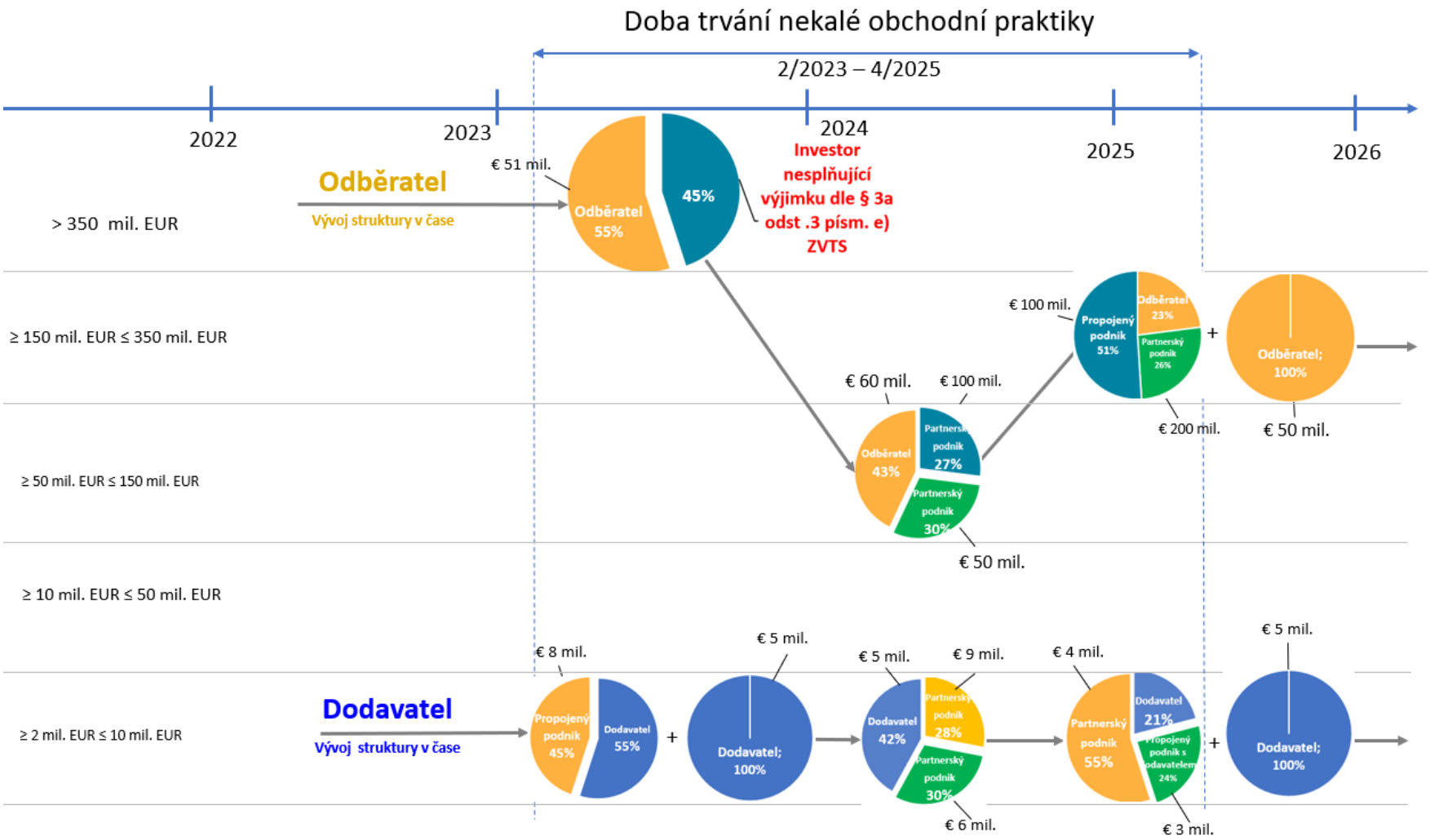
Doba trvání nekalé obchodní praktiky
2/2023 – 4/2025
2022
2023
2024
2025
2026
Odběratel
Vývoj struktury v čase
> 350 mil. EUR
€ 51 mil.
Odběratel 55%
45%
Investor nesplňující výjimku dle § 3a odst .3 písm. e) ZVTS
≥ 150 mil. EUR ≤ 350 mil. EUR
€ 100 mil.
Propojený podnik 51%
Odběratel 23%
Partnerský podnik 26%
+
Odběratel; 100%
€ 200 mil.
€ 50 mil.
€ 60 mil.
€ 100 mil.
Odběratel 43%
Partnerský podnik 27%
Partnerský podnik 30%
€ 50 mil.
≥ 50 mil. EUR ≤ 150 mil. EUR
≥ 10 mil. EUR ≤ 50 mil. EUR
Dodavatel
Vývoj struktury v čase
≥ 2 mil. EUR ≤ 10 mil. EUR
€ 8 mil.
Propojený podnik 45%
Dodavatel 55%
+
€ 5 mil.
Dodavatel; 100%
€ 5 mil.
€ 9 mil.
Dodavatel 42%
Partnerský podnik 28%
Partnerský podnik 30%
€ 6 mil.
€ 4 mil.
Partnerský podnik 55%
Dodavatel 21%
Propojený podnik s dodavatelem 24%
€ 3 mil.
+
€ 5 mil.
Dodavatel; 100%

Obrázek č. 17 znázorňuje modelové zařazení jednoho dodavatele a jednoho odběratele, kteří se skládají z nezávislého podniku, nebo podniku a partnerského, propojeného podniku, do příslušného obratového pásma v případě porušení ZVTS v době od února 2023 do dubna 2025 za situace, že ve sledovaném období došlo rovněž ke změně ve vlastnické struktuře odběratele a dodavatele.

Roční obrat posuzovaného dodavatele a odběratele v době trvání nekalé obchodní praktiky se stanoví na základě účetních závěrek k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025.

Úřad na základě zprávy o vztazích uvedené ve výroční zprávě posuzovaného odběratele, účetní závěrky k 31. 12. 2023 a zápisů z hlasování na valné hromadě a představenstvu prokázal účast *investora* na řízení podniku. Investorem je obec se 100 tis. obyvateli a rozpočtem > 10 mil. EUR. Při výpočtu ročního obratu posuzovaného odběratele se proto neuplatní výjimka podle § 3a odst. 3 písm. e) ZVTS a posuzovaný odběratel propojený s obcí bude zařazen do nejvyššího obratového pásma.

Dále, Úřad prokázal v roce 2025 propojení posuzovaného dodavatele prostřednictvím fyzické osoby s jiným podnikem, který má podíl ve stejném partnerském podniku, jehož roční obrat bude zahrnut do výpočtu ročního obratu posuzovaného dodavatele, a to ve výši společného podílu, který má posuzovaný dodavatel s propojeným podnikem v partnerském podniku.

Z grafu je dále patrné, že posuzovaný odběratel byl v letech 2023 až 2025 ve vyšším obratovém pásmu než jeho dodavatel, proto vůči němu disponuje VTS po celou dobu trvání nekalé obchodní praktiky.

Do výpočtu ročního obratu dodavatele, odběratele nebo jejich aliancí se zahrnou všechny identifikované partnerské a propojené podniky dle § 3a odst. 3 písm. b) až d) ZVTS. Roční obrat nezávislého podniku se určí výhradně na základě tržeb tohoto podniku. Roční obrat partnerských nebo propojených podniků se určí na základě účetních závěrek, kdy v případě partnerských podniků se roční obrat podniku navyšuje o roční obrat prvního z partnerských podniků, v poměru, který odpovídá procentuálnímu podílu na základním kapitálu či na hlasovacích právech v závislosti na tom, která z hodnot je vyšší. V případě vzájemného vlastnictví je určující vyšší procentuální podíl. V případě propojených podniků se roční obrat podniku navyšuje o 100 % ročního obratu každého z propojených podniků. Roční obrat aliance sestává z ročních obratů členů aliance (včetně na ně navázaných partnerských a propojených podniků), ke kterým se přičte roční obrat aliance, jde-li o alianci, která má právní osobnost.

7. Aliance dodavatelů a odběratelů

ZVTS vymezuje v § 2 právní pojmy aliance odběratelů a aliance dodavatelů. Tato kapitola se zabývá některými aspekty problematiky aliancí.

Zaměření aliance, rozsah a intenzita spolupráce členů aliance často předurčují typ a formu aliance dodavatelů nebo odběratelů. Zemědělští prvovýrobci především zakládají zpracovatelská nebo odbytová družstva. Odběratelé se zpravidla sdružují do aliancí s právní osobností, které zaměřují svůj předmět činnosti na nákup zemědělských produktů a potravinářských výrobků (dále také „zboží“) a přijímání či poskytování souvisejících služeb.

Směrnice v článku 2 odst. 2 a odst. 3 v souvislosti s definicí pojmu „kupující“ uvádí, že „může zahrnovat skupinu takových fyzických a právnických osob“; obdobně v definici „dodavatel“ přepokládá, že „může zahrnovat skupinu takových zemědělských výrobců nebo skupinu takových fyzických a právnických osob, jako jsou organizace producentů, organizace dodavatelů a sdružení těchto organizací“.

Pro směrnicí uváděný pojem skupiny osob zvolil ZVTS označení „aliance odběratelů“ a „aliance dodavatelů“, kterými se podle § 2 písm. c) a d) rozumí:

> *c) aliancí dodavatelů uskupení osob vzniklé na základě smlouvy, jiného právního jednání nebo jiné právní skutečnosti, které zajišťuje spolupráci mezi dodavateli v souvislosti s výrobou nebo prodejem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímáním nebo poskytováním souvisejících služeb, nebo bylo za účelem této spolupráce vytvořeno, nezávisle na tom, zda toto uskupení má nebo nemá právní osobnost,*
>
> *d) aliancí odběratelů uskupení osob vzniklé na základě smlouvy, jiného právního jednání nebo jiné právní skutečnosti, které zajišťuje spolupráci mezi odběrateli v souvislosti s nákupem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo přijímáním nebo poskytováním souvisejících služeb, nebo bylo za účelem této spolupráce vytvořeno, nezávisle na tom, zda toto uskupení má nebo nemá právní osobnost.*

ZVTS v definici aliance nevyžaduje, aby byla tvořena výlučně odběrateli nebo dodavateli, lze ale předpokládat, že tomu tak zpravidla bude. Tomuto závěru odpovídá i ustanovení o zjišťování tržní síly aliance, které *primárně počítá se sčítáním obratů všech členů aliance*[36]. Úřad ale nevylučuje, že členy aliance mohou být i subjekty, které nebudou splňovat definici dodavatele nebo odběratele. Je vhodné také zmínit, že členy aliance jsou především dodavatelé nebo odběratelé, kteří podle své struktury odpovídají nezávislému, propojenému anebo partnerskému podniku. Alianci mohou vytvořit již nejméně dva podniky. Obecně je možné také vycházet ze skutečnosti, že v případě uskupení podniků směrnice i ZVTS, jak na straně dodavatelské, tak na straně odběratelské předpokládají zahrnutí družstevních struktur (musí splňovat požadavek nejméně 3 členů).

V případě, že členové aliance dodavatelů nebo odběratelů sjednocují své obchodní činnosti, pak i bez existence vlastnických vztahů vytvářejí „ekonomickou jednotku“, která má významnější tržní sílu, než by jí disponoval jednotlivý podnik (člen aliance) samostatně.

Jak již bylo uvedeno, pojem „aliance odběratelů“ nahrazuje dosud ve shodném kontextu ve znění ZVTS platném do konce roku 2022 uváděný pojem „nákupní aliance“[37]. Pojmy „aliance“, „nákupní aliance“

[36] Srov. § 3a odst. 4 ZVTS.
[37] Viz. úvod ke komentáři k § 2 písm. d) důvodové zprávy k novele ZVTS (sněmovní tisk 174 – IX. volební období od 2021).

či uskupení odběratelů evokují představu základního cíle takového uskupení (uskupení podniků)[38], tj. společného nákupu zboží, v anglo-americké a německé literatuře jsou taková sdružení označována např. jako marketing & buying groups, cooperatives, cooperative groups, Verbundgruppen, Einkaufsallianzen, Einkaufskooperativen apod. Na tomto místě je vhodné upozornit na skutečnost, že aliance odběratelů (nákupní aliance, kooperace) jsou v odborné literatuře z důvodu možného přínosu ve formě nižších cen pro spotřebitele, na rozdíl od aliancí dodavatelů (výrobců), považovány za méně společensky nebezpečné, tj. ohrožující blaho spotřebitele.[39]

Uskupení podniků (aliance) vykazuje několik základních charakteristických znaků, (i) jedná se o právně nezávislé podniky, (ii) účelem je spolupráce mezi podniky, (iii) spolupráce je mnohostranná a různorodá, (iv) sjednocujícím prvkem je centrála (ústředí) uskupení podniků, (v) obvyklou právní formou centrály uskupení je družstvo, společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost, (vi) vystupují jako nákupní sdružení v maloobchodním a velkoobchodním sektoru, v řemeslném sektoru, v sektoru služeb a jako dobrovolné řetězce.

Úřad ve svých dřívějších rozhodnutích v souvislosti s „nákupní aliancí“ dovodil tyto znaky: (i) členové uskupení musí být odběrateli ve smyslu ZVTS, (ii) uskupení vzniklo na základě smlouvy či jiného právního jednání nebo právní skutečnosti, (iii) existence spolupráce mezi členy s nákupem potravin za účelem jejich dalšího prodeje nebo přijímáním nebo poskytováním služeb s tím souvisejících.[40]

Směrnice v popisu možných forem kooperace mezi dodavateli, zpracovateli či prvovýrobci do definice zahrnula v případě dodavatelů širší škálu možností, která by, při extenzivnějším výkladu textu, mohla případně znamenat i zařazení různých profesních „komor“, „svazů“, apod.

V dalším textu krátce představíme základní formy aliancí. Sdružení a kooperace nezávislých podniků může probíhat na shodné úrovni trhu – horizontální aliance, nebo také jako kooperace podniků s podniky na předřazených nebo následných trzích – vertikální aliance. Pro doplnění lze uvést, že se prozatím nesetkáváme s typem tzv. diagonální kooperace – rozdílná branže a rozdílná úroveň trhu členů kooperace (teoreticky by se např. mohlo jednat o kooperaci výrobce samoobslužných nerezových chlazených tanků, vinařského družstva a maloobchodního řetězce).

Horizontální aliance

Pro účely ZVTS je u aliancí dodavatelů nebo odběratelů nutné primárně vycházet z horizontální úrovně spolupráce, která v případě do aliance zapojených podniků představuje navyšování přidané hodnoty pro členy aliance na stejném trhu. Hlavní účel vzniku horizontálních aliancí dodavatelů nebo odběratelů, bez ohledu na právní formu těchto aliancí, bezpochyby představuje posílení vyjednávací pozice členů aliancí formou centrálního vyjednávání o obchodních podmínkách.

---

[38] Odborná literatura uvádí často ustálenou definici „Výboru pro definice k oboru obchod a distribuce Spolkového ministerstva pro hospodářství“ (SRN)“: „Uskupení podniků“ je souhrnné označení pro sdružení právně nezávislých společností za účelem mezipodnikové spolupráce. Spolupráce může probíhat v oblasti nákupu, prodeje, investic, financí a administrativy. Podpůrnými společnostmi jsou ústředí uskupení, obvykle v právní formě družstva, společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti. Uskupení podniků může zahrnovat nákupní sdružení velkoobchodu a maloobchodu, obchodu a služeb a dobrovolné řetězce“. Srov. např. in SCHLESINGER K., Verbundgruppen: Ihre historische Entwicklung und aktuelle Kategorisierung, Arbeitspapiere des Instituts für Genossenschaftwesen der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster, No. 144, 2014.

[39] Srov. např. Bundeskartelamt: „Sektorenuntersuchung Lebensmitteleinzelhandel“, 2014, s. 326, dostupné z: https://www.bundeskartellamt.de/Sektoruntersuchung_LEH.pdf?__blob=publicationFile&v=7 a dále „The competitive effects of buyer groups“ - Economic Discussion Paper, 2007, s. 105 -106, dostupné z: https://www.rbbecon.com/downloads/2012/12/oft863.pdf.

[40] Srov. rRozhodnutí předsedy sp. zn. ÚOHS-R103/2022/TS, č.j. ÚOHS-44407/2021/164/TFr.

Obr. č. 18 – Horizontální aliance dodavatelů nebo odběratelů

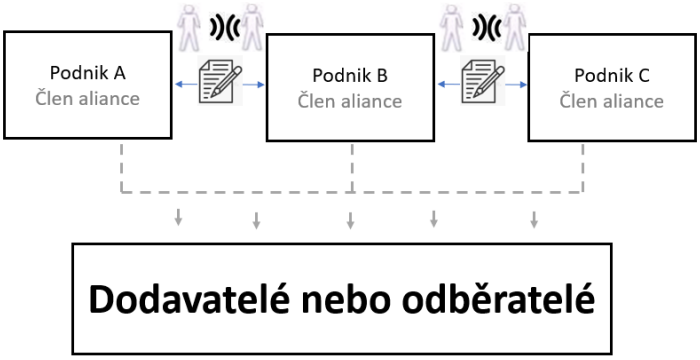

Vertikální aliance

Dodavatelé a odběratelé, kteří působí na stejném trhu a současně na postupně navazujících článcích výrobně-zpracovatelského a distribučního řetězce, mohou vytvářet vertikální aliance tím, že v rámci svých dodavatelsko-odběratelských vztahů (i) dlouhodobě a soustavně preferují stejnou protistranu a/nebo (ii) jsou na vzájemných transakcích závislí (jedním z cílů Směrnice je např. i ochrana prvovýrobců – většinou členů odbytového družstva, před praktikami vlastní servisní organizace – především v souvislosti s platebními lhůtami). Toto uskupení osob, bez ohledu na konkrétní způsob spolupráce (ať již na základě existence právnické osoby anebo v důsledku formálních či neformálních vztahů), jedná ve shodě např. tím, že vyjednává o obchodních podmínkách týkajících se vývoje, výroby a zajištění dodávek výrobků privátních značek v určitém množství (objemu) a kvalitě pro maloobchodní sítě.

Hlavní důvody pro členství ve vertikálních aliancích jsou zejména: (i) spolupráce při návrhu, výrobě a uvedení na trh určitého typu produktu, např. privátní značky (zajištění zboží anebo služeb v určitém objemu a kvalitě); (ii) zajištění stabilních a dlouhodobých dodavatelsko-odběratelských vztahů.

Aliance odběratelů mohou vznikat na jakémkoliv stupni zemědělského a potravinářského řetězce.

Aliance odběratelů na trhu předřazenému maloobchodnímu prodeji

Za základní model aliance odběratelů (nákupní aliance) je považováno uskupení nezávislých podniků, které vytvořily společnou centrálu jako svůj servisní podnik. Jedná se o vytvoření centrály „ze zdola“, především z poslední vertikální úrovně toku zboží před prodejem konečnému zákazníkovi. Aliance odběratelů by tak ze své podstaty měly představovat spolupráci pouze v rovině horizontální – především by se mělo jednat o nezávislé společnosti, které drží kapitálový podíl ve společné centrále. Vertikální kooperace představuje kooperaci mezi odběratelem a dodavatelem, a z tohoto důvodu spíše klasický vztah odběratel – dodavatel.

Uzavření kooperace při nákupu podle uvedeného výchozího modelu představuje strategický prostředek pro udržení alespoň základní úrovně konkurenceschopnosti a ziskovosti podniku posledního stupně dodavatelského řetězce, tj. na úrovni tzv. maloobchodního prodeje konečnému spotřebiteli. V neposlední řadě se pro samostatné maloobchodní podniky jedná také o zajištění přístupu k sortimentu dodavatelů s vysokou vyjednávací silou (bargaining power).

Na tomto místě lze podotknout, že pro smysluplné fungování aliance odběratelů (jedná se o právně nezávislé podniky), je nejenom vhodné, ale téměř nutné vytvořit i určitou centrální či řídící strukturu

(viz výše), která bude zajišťovat např. rámcové předpoklady společného nákupu – sjednání nákupních podmínek, tj. sjednání základních rámcových smluv a zajištění dalších služeb, např. konceptu a výroby akčních letáků, jednotného vystupování na trhu (vizualizace obchodních prostor) apod.

Se základní formou aliance odběratelů se však v retailovém prostředí ČR téměř nesetkáváme. Aliance odběratelů vykazují především dvoustupňovou strukturu. Jeden stupeň tvoří aliance na horizontální velkoobchodní úrovni, další stupeň aliančního propojení představují tzv. „maloobchody“, tj. úroveň prodeje konečnému spotřebiteli. Jedná se tak o vertikální propojení, byť pod „jednou vlajkou“. Maloobchodní stupeň je uvedenými velkoobchody zásobován a jejich hospodářský vztah lze považovat za běžný vztah dodavatel-odběratel. Maloobchodní stupeň aliance tak vznikl především z iniciativy velkoobchodních struktur z důvodu zajištění vlastního odbytu.

Příkladem dvoustupňové horizontální struktury aliance ve spojení s vertikálním dodavatelsko-odběratelským vztahem může být např. uskupení podniků (velkoobchodů) vykazujících právní formu akciové společnosti, která je tzv. „servisní společností“ (vyjednává centrální rámcové kupní smlouvy, zastřešuje platby dodavatelům apod.). Servisní společnost může dále být např. jediným společníkem servisní společnosti pro členské subjekty v maloobchodním segmentu, tj. na horizontální úrovni prodeje spotřebiteli (tato může zajišťovat např. jednotný promoční tiskový leták, jednotný vizuální vzhled obchodů, soutěže pro koncové zákazníky, dodávky zboží prostřednictvím velkoobchodů akcionářů, možnost centrálního nákupu služeb apod.). Maloobchodní subjekty nemají ale kapitálový podíl na některé ze servisních organizací. Na trhu lze např. identifikovat i model, ve kterém je akcionářem část subjektů na horizontální úrovni maloobchodu a převážná část dalších maloobchodníků v síti je přidružena na základě smlouvy (např. franšízová smlouva). Servisní společnost zajišťuje zejména „marketingové záležitosti“ a aliance neprovozuje vlastní centrální sklad (jeden z vývojových znaků aliance), ale využívá služby smluvního dodavatele (velkoobchodu).

Pro určení **obratu aliance** odběratelů za účelem zařazení pod některé z obratových pásem ZVTS může být vhodné zohlednit způsob dodávek zboží na horizontální úrovni trhu prodeje spotřebiteli a dále také strukturu subjektů oprávněných např. z rámcových smluv uzavřených servisní společností aliance.

Určení obratového kritéria a subjektů správního trestání v případě aliancí odběratelů

U aliancí odběratelů lze primárně vycházet z horizontální úrovně spolupráce, která v případě zapojených podniků (subjektů) představuje navyšování přidané hodnoty na shodné úrovni trhu. Pro určení obratu aliance odběratelů a subjektů způsobilých ke správnímu trestání je nutné také vycházet z možných způsobů toku zboží na horizontální úroveň maloobchodního prodeje spotřebiteli (viz logistický řetězec).

Relevantní horizontální úrovní trhu pro případné posuzování tržní síly v případě aliancí odběratelů (nákupních aliancí, kooperací) na trhu nákupu zemědělských produktů a potravinářských výrobků v retailovém prostředí ČR, bude, jak již bylo naznačeno, především úroveň kooperujících **velkoobchodů**, včetně ovládané servisní společnosti. Tato úroveň trhu je vstupní branou pro zboží (velkoobchodní úroveň trhu je zde tzv. „gate keeper“), které je na maloobchodní úrovni následně určeno pro prodej spotřebiteli.

Z uvedeného předpokladu vyplývá, že v případě dvoustupňové horizontální struktury aliance a dodávek zboží dodavateli do skladu centrály (servisní společnosti) či skladů jednotlivých akcionářů, může subjektem způsobilým pro správně právní trestání být centrála (ústředí), uskupení podniků shodné horizontální úrovně trhu (zde konkrétně centrála aliance velkoobchodů) a také její jednotliví akcionáři, společníci či členové družstva apod., kteří podmínky sjednané v centrálních rámcových smlouvách s dodavateli prostřednictvím navazujících realizačních kupních smluv využívají.

ZVTS nově výslovně uvádí, že uskupení podniků může být i bez právní osobnosti (viz např. Společnost – dle § 2716–2746 ObčZ). V této souvislosti je nutné podotknout, že oprávněným ze smluv s dodavateli o dodávkách zboží můžou být na základě smlouvy i subjekty, které nejsou ani akcionáři, společníky nebo členy právnické osoby. Uvedené evokuje podobnost s bezsubjektovými entitami jako např. „sdružení podnikatelů“ či „konsorcium“, podle již zrušených právních předpisů. V dodavatelsko-odběratelském vztahu umožňuje takové uskupení bez právní osobnosti dodávky zboží několika odběratelům (oprávněným ze smlouvy) na shodné horizontální úrovni trhu. Na základě takové smlouvy jsou možné i dodávky zboží na další, vertikálně nižší úrovně, nicméně výhody vznikající původně z rozsahu množství by byly s narůstající logistickou náročností s velkou pravděpodobností zanedbatelné. V kontextu této úvahy a za předpokladu, že smlouva bude obsahovat závadná ustanovení ve smyslu ZVTS, jsou možnými subjekty řízení o přestupku veškeré podniky, které mohou být beneficienty z takové smlouvy a pro podřazení pod obratové kritérium podle § 3 ZVTS by se obraty subjektů oprávněných ze smlouvy sčítaly.

Oproti tomu, s ohledem na prokazatelnost, nelze za alianci bez právní osobnosti považovat koncentraci nákupu k jednomu odběrateli (jediný oprávněný ze smlouvy) a následný další prodej (přeprodej), s identickou obchodní přirážkou podnikům na shodné horizontální úrovni trhu. Pro takovou situaci lze spíše upřednostnit pohled jako na běžný dodavatelsko-odběratelský vztah. Rozhodující pro určení aliance nicméně budou vždy konkrétní skutkové okolnosti případu.

Jiná situace nastává v případě dvoustupňové horizontální struktury aliance ve spojení s vertikálním dodavatelsko-odběratelským vztahem mezi velkoobchody a maloobchodní úrovní, pokud centrála v rámci smluv s dodavateli sjednává i přímé dodání zboží pro maloobchodní úroveň (viz traťové dodávky). V tomto případě je nutné obrat členů aliance na maloobchodní úrovni započítat do obratu aliance a subjekty se správně právní odpovědností se stávají taktéž členové na maloobchodní úrovni (získávají přímo výhody z případné nekalé praktiky).

Člen aliance jako singulární odběratel

Otevřenou otázkou zůstává posouzení singulárního smluvního vztahu mezi jednotlivým členem aliance odběratelů a dodavatelem, nejedná se tedy o traťovou dodávku realizovanou na základě rámcové smlouvy se servisní organizací aliance.

Uvedený smluvní vztah lze definovat jako smluvní vztah, který je využíván pouze určitým členem aliance, aniž by z něj byli oprávněni ostatní členové (na jakékoliv horizontální úrovni), nebo servisní organizace aliance. Za uvedeného předpokladu se jedná o běžný vztah dodavatel – odběratel. V tomto případě není u odběratele pro posouzení a zařazení do obratového pásma smysluplné zohledňovat obrat aliance a je možné posuzovat pouze obrat tohoto určitého člena (samozřejmě včetně propojených a partnerských podniků).

V uvedené souvislosti může nastat situace, kdy převážná část sortimentu dodavatele bude k jednotlivým členům distribuována na základě centrální smlouvy zajištěné servisní organizací aliance prostřednictvím centrálního skladu nebo skladů velkoobchodů, a traťové dodávky na základě singulárního smluvního vztahu mezi dodavatelem a jednotlivým členem aliance budou např. zahrnovat pouze část sortimentu dodavatele, na kterou je tento jednotlivý člen aliance specializován. V takovém případě bude pro posouzení nutné např. vyhodnotit, zda obraty vztahující se k těmto traťovým dodávkám jsou např. započítávány do cílových částek pro splnění podmínek nároku na výplatu obratového/množstevního bonusu za objemy celé aliance odběratelů.

Obr. č. 19 – Příklady vertikálních a horizontálních aliancí, jejich kombinací a vzájemných obchodních vztahů

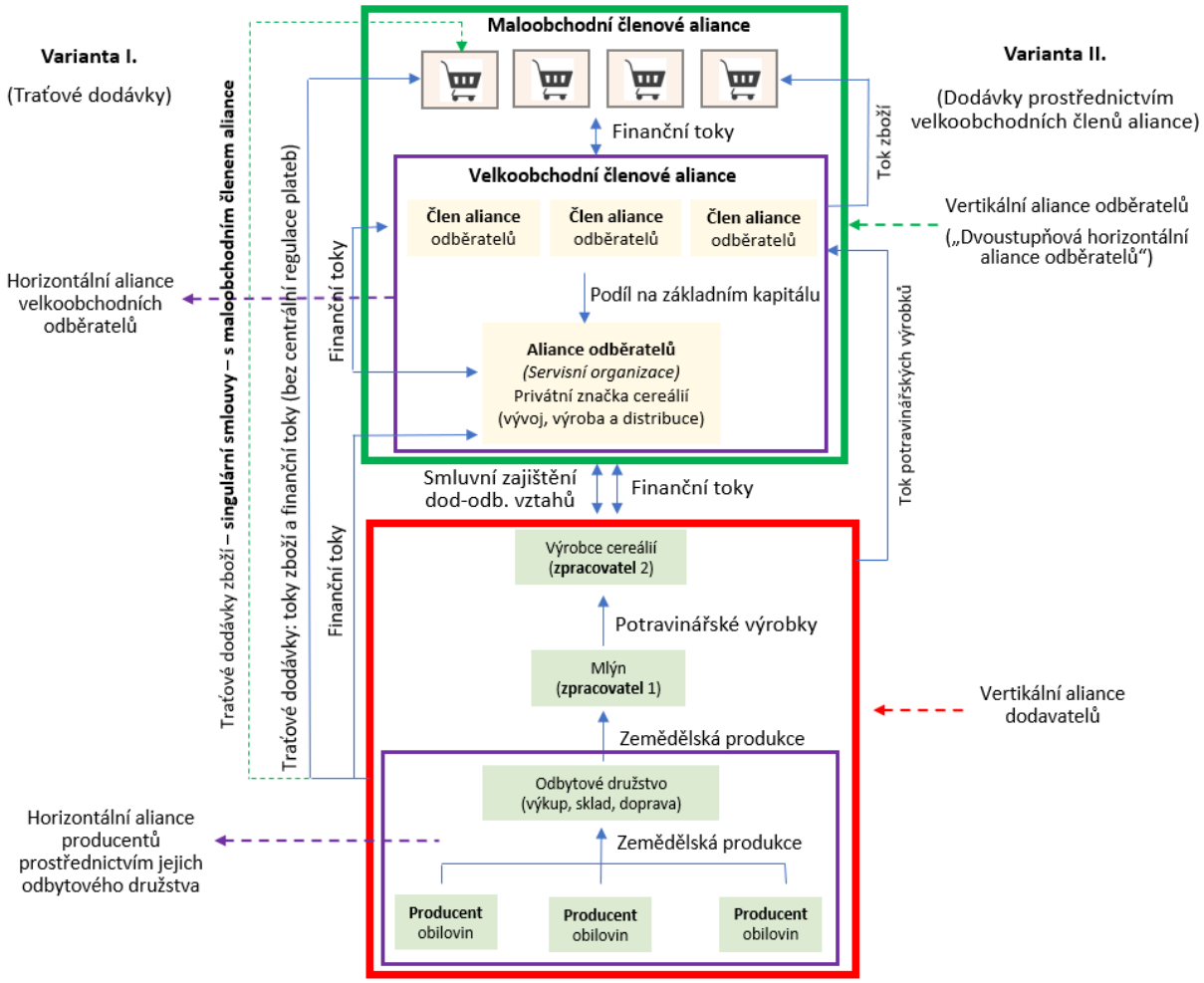

Zdroj: ÚOHS

7.1 Aliance bez právní osobnosti

Podle § 2 písm. c) a d) ZVTS aliance dodavatelů nebo odběratelů nemusí mít právní osobnost. Aliance dodavatelů nebo odběratelů bez právní osobnosti jsou charakteristické zejména pro nižší články výrobně-zpracovatelského a distribučního řetězce a pro nižší úrovně intenzity *jednání ve shodě* tzv. volnou formou v rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů.

Členové aliance dodavatelů nebo odběratelů bez právní osobnosti disponují vyšší tržní silou při vyjednávání o obchodních podmínkách anebo při přijímání nebo poskytování souvisejících služeb. Smluvní vztah následně uzavírá každý ze členů aliance s protistranou **jednotlivě**.

Aliance dodavatelů nebo odběratelů bez právní osobnosti vznikají zejména:

(i) Na základě smluvních ujednání;

(ii) Neformálními dohodami o jednání ve shodě;

(iii) Propojením prostřednictvím fyzické osoby (skutečný majitel, člen vedení podniku);

(iv) Faktickým souladem v postupu v určitých oblastech.

Obr. č. 20 – Příklad aliance bez právní osobnosti

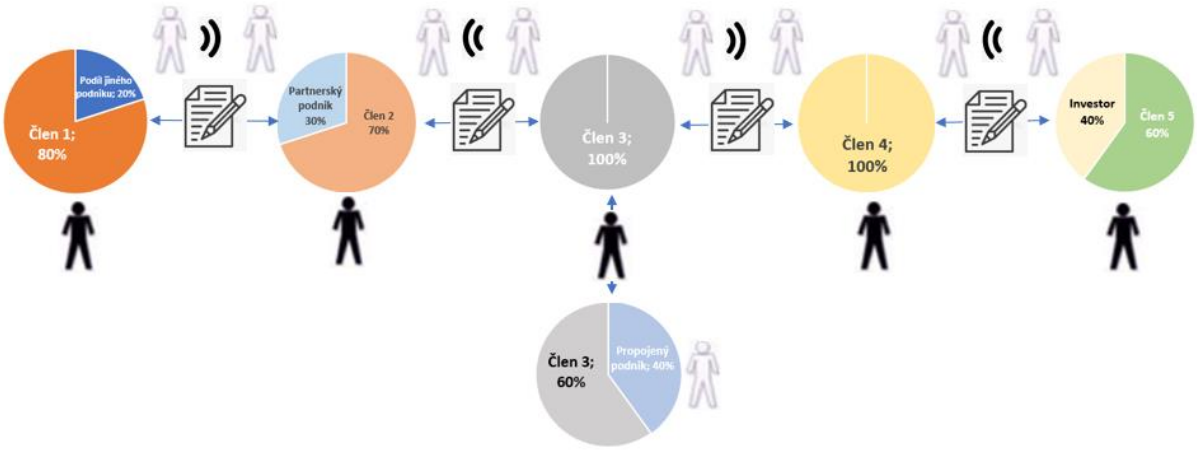

Obrázek č. 20 znázorňuje model aliance dodavatele nebo odběratele bez právní osobnosti. Aliance se skládá z (5) pěti členů. Člen č. 1 představuje nezávislý podnik. Člen č. 2 sestává z podniku a partnerského podniku. U člena č. 3 se jedná o propojené podniky působící na stejném trhu. Člen č. 4 je zcela nezávislý podnik. Člen č. 5 je spoluvlastněn investorem, který se nepodílí na řízení podniku a nemá v něm rozhodující vliv.

Podniky vykonávají své hospodářské činnosti na stejném trhu a vytvářejí alianci na základě smluvních dohod, ale i neformálních ujednání prostřednictvím nepřímých majitelů (členové vedení podniků – viz. bílé postavy na obr. č. 5) a slaďováním postupů, např. organizační propojení podniků.

Každý z podniků (členů aliance) má skutečného majitele, který doložil dokumenty o výši svého ovládajícího podílu (viz. černé ikony postav).

Podle § 2 písm. a) a b) ZVTS se za dodavatele nebo odběratele považuje také **prostředník**, který prodej nebo nákup zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo příjem/poskytování *souvisejících služeb* zajišťuje **na základě smlouvy**. Úřad má za to, že jsou-li současně splněny definiční znaky aliance dodavatelů nebo odběratelů uvedené v § 2 písm. c) nebo d) ZVTS, pak osoba prostředníka a dodavatel nebo odběratel, pro kterého prostředník zajišťuje příslušné služby, mohou společně tvořit alianci bez právní osobnosti.

Typicky se jedná o spolupráci na základě příkazní smlouvy specifikované podle § 2430 občanského zákoníku. V příkazní smlouvě se příkazník zavazuje obstarat záležitost příkazce, například:

(i) Zpracovat, vést anebo předávat kmenová data o zemědělských produktech anebo potravinářských výrobcích;

(ii) Zprostředkovávat dodávky zemědělských produktů anebo potravinářských výrobků včetně souvisejících služeb (balení, logistika apod.);

(iii) Zajišťovat poskytování administrativních zúčtovacích služeb vyplývajících z obchodního vztahu.

Prokazování existence, činnosti a složení členů aliance bez právní osobnosti

U aliance **bez právní osobnosti** se vychází při prokazování její existence, činnosti, účelu jejího založení a složení jejích členů zejména z důkazů svědčících o formálních nebo neformálních dohodách, ze kterých je patrné, že *členové aliance jednají ve shodě*. V této souvislosti se jedná zejména o smlouvy o spolupráci, které upravují práva a povinnosti členů aliance a lze z nich zjistit účel a zaměření aliance. Dále se jedná o dokumenty prokazující přímé nebo nepřímé vlastnictví obchodních podílů, různé formy propojení a ovládání. Představují je např. seznamy akcionářů nebo společníků, zápisy o hlasování na valných hromadách, představenstvech nebo členských schůzích. Využít lze i důkazy o faktickém souladném chování osob a jejich uskupení, kdy z jejich jednotlivých kroků lze usuzovat na existenci neformální dohody, která zavazuje členy aliance jednat ve vzájemném srozumění.

Důkazy o existenci aliance bez právní osobnosti a její činnosti lze získávat například z veřejných rejstříků, prostřednictvím žádostí o informace apod. Úřad získává důkazy prokazující existenci a činnost aliance, pro účely výkonu svých dozorových činností, ze sektorových šetření nebo v rámci mezinárodní spolupráce dozorových úřadů.

7.2 Aliance s právní osobností

Složení aliance dodavatelů nebo odběratelů s právní osobností vychází z definice aliance uvedené v § 2 písm. c) a d) ZVTS. Členy aliance jsou zejména osoby mající zájem na účelu, pro který byla aliance založena, tj. spolupráce mezi dodavateli nebo odběrateli v souvislosti s nákupem nebo prodejem zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo s poskytováním souvisejících služeb.

Alianci s právní osobností tak tvoří nejméně (2) **dva členové aliance a aliance**, která je v daném případě servisní organizací svých členů (srov. obrázek č. 21).

Členové aliance budou vykonávat rozhodující vliv na fungování aliance, který bude plynout například z jejich většinového vlastnického podílu na základním kapitálu aliance.

Aliance dodavatelů nebo odběratelů s právní osobností jsou zakládány zpravidla z podnětu jejich členů.

Mezi hlavní motivy založení aliance s právní osobností patří zejména:

(i) **Posílení vyjednávací pozice** při prodeji nebo nákupu zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo přijímání nebo poskytování souvisejících služeb;

(ii) **Privátní značky** – spolupráce při vývoji/návrhu, výrobě a uvedení na trh určitého typu produktu (zajištění zboží anebo služeb v určitém objemu a kvalitě);

(iii) **Koncentrace nabídky nebo poptávky** a jejich přizpůsobování dle aktuálních potřeb trhu;

(iv) Vyjednávání o **slevových akcích a poskytování bonusů**;

(v) **Zpracování** produkce a logistické služby;

(vi) **Podpora a poradenství** členům aliance při výkonu jejich hospodářské činnosti.

Obr. č. 21 – Aliance s právní osobností

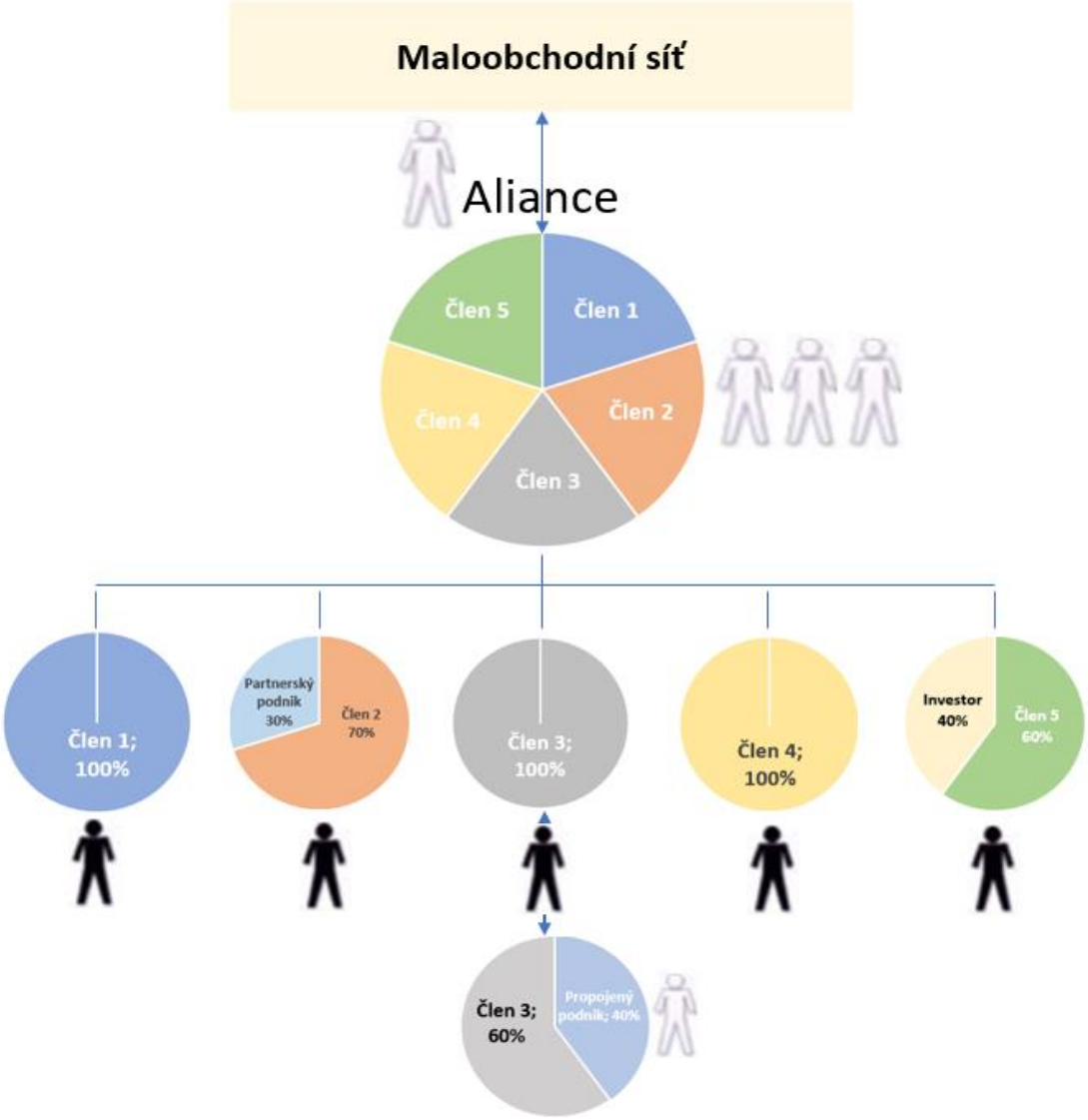

Obrázek č. 21 znázorňuje model aliance dodavatelů nebo odběratelů s právní osobností. Aliance se skládá z (5) pěti členů. Člen č. 1 představuje nezávislý podnik. Člen č. 2 sestává z podniku a partnerského podniku. U člena č. 3 se jedná o propojené podniky působící na stejném trhu. Člen č. 4 je zcela nezávislý podnik. Člen č. 5 je spoluvlastněn investorem, který se nepodílí na řízení podniku a nemá v něm rozhodující vliv.

Podniky vykonávají své hospodářské činnosti na stejném trhu a vytvářejí alianci jako samostatný právní subjekt k prosazení svých zájmů na základě společného ovládání aliance prosazováním rozhodujícího vlivu v alianci, tzn. uplatňováním většiny hlasovacích práv v alianci v důsledku jednání ve shodě.

Do obratu aliance, a tedy její tržní síly, se zahrnuje i partnerský podnik člena č. 2, propojený podnik člena č. 3 a propojený podnik aliance představovaný dceřinou společností aliance (maloobchodní síť), ve které má aliance 100 % podíl na základním kapitálu.

Aliance dodavatelů nebo odběratelů s právní osobností představují zpravidla obchodní korporace. Podle § 1 ZOK patří mezi obchodní korporace obchodní společnosti a družstva.

Vztahy v rámci aliance s právní osobností jsou upraveny zakládacími dokumenty, které upravují také práva a povinnosti členů aliance. Mezi zakládací dokumenty patří zejména společenská smlouva a stanovy.[41]

Aliance dodavatelů nebo odběratelů s právní osobností vytvářejí vlastnickou strukturu a jsou vlastněny přímými nebo nepřímými skutečnými majiteli.

Postup pro zjištění vlastnické struktury a určení přímých nebo nepřímých skutečných majitelů je shodný s postupem uvedeným v kapitole *Zjištění vlastnické struktury podniku*.

Prokazování existence, činnosti a složení členů aliance s právní osobností

U aliance s **právní osobností** se vychází při prokazování její existence, činnosti, účelu jejího založení a složení jejích členů zejména ze zakladatelských dokumentů (jedná se především o zakladatelské dokumenty, které mají v mnoha případech povahu veřejných listin, např. společenská smlouva a stanovy společnosti), výpisů z veřejných rejstříků, účetních závěrek, výročních zpráv, zápisů z hlasování na valných hromadách, představenstvech a členských schůzích.

Aliance odběratelů s právní osobností

Podle § 2 písm. d) ZVTS pojem *aliance odběratelů* nahrazuje dosud ve shodných souvztažnostech uváděný pojem „nákupní aliance“.[42]

[41] Indikátorem jednání ve shodě členů aliance může být i skutečnost, že tito členové jsou přímo nebo nepřímo vlastněni a ovládáni jedním a týmž podnikem, podniky nebo investory.
[42] Viz. úvod ke komentáři k §2 písm. d) důvodové zprávy k novele ZVTS (sněmovní tisk 174 – IX. volební období).

ÚOHS[43] ve svých rozhodnutích pro uskupení subjektů, které jsou posuzovány jako „nákupní aliance“ uvedl tyto podmínky: (i) členové uskupení musí být odběrateli ve smyslu ZVTS; (ii) uskupení vzniklo na základě smlouvy nebo jiného právního jednání nebo právní skutečnosti; (iii) existence spolupráce mezi členy s nákupem potravin za účelem jejich dalšího prodeje nebo přijímáním nebo poskytováním služeb s tím souvisejících.[44] Přesto, že tyto atributy aliance odběratelů se vztahují ke staršímu znění ZVTS, máme za to, že tyto znaky aliance odběratelů jsou použitelné i za stávající právní úpravy.

Za základní model nákupní aliance je považováno uskupení nezávislých podniků, které vytvořily společnou centrálu[45] jako svůj servisní podnik. Jedná se o vytvoření centrály „ze zdola“, především z poslední vertikální úrovně toku zboží před prodejem konečnému zákazníkovi. Nákupní aliance (kooperace) by tak ze své podstaty měly představovat spolupráci pouze v rovině horizontální (generování přidané hodnoty na shodné úrovni trhu). Vertikální kooperace představuje kooperaci mezi odběratelem a dodavatelem (tedy spíše klasický vztah *odběratel – dodavatel*).

Zajištění kooperace při nákupu představuje strategický prostředek pro udržení alespoň základní úrovně konkurenceschopnosti a ziskovosti podniku konečného stupně dodavatelského řetězce, tj. na úrovni tzv. maloobchodního prodeje konečnému spotřebiteli. V neposlední řadě se u samostatných maloobchodních podniků jedná také o přístup k sortimentu. V této souvislosti je také nutné uvést, že pro smysluplné fungování aliance (nákupní kooperace) je vhodné vytvořit i určitou řídící strukturu (viz. výše – jedná se o právně nezávislé podniky), která bude zajišťovat jak předpoklady společného nákupu-sjednání nákupních podmínek (např. sjednání základních rámcových smluv), tak zajištění dalších služeb, např. koncept a výroba akčních letáků, jednotné vystupování na trhu apod.

S výše uvedenou základní formou nákupní aliance se však v retailovém prostředí ČR téměř nesetkáváme. Na trhu nákupu v ČR se setkáváme s kooperacemi (nákupními aliancemi), které vykazují především dvoustupňovou strukturu. Jeden stupeň tvoří nákupní aliance na velkoobchodní úrovni (tj. na shodné horizontální úrovni-aliance velkoobchodů), další stupeň představuje nákupní aliance tzv. „maloobchodů“, tj. úroveň prodeje konečnému spotřebiteli. Maloobchodní aliance je uvedenými velkoobchody zásobována a jejich hospodářský vztah lze považovat za běžný vztah dodavatel-odběratel. Maloobchodní stupeň aliance tak vznikl především z iniciativy velkoobchodních struktur z důvodu zajištění vlastního odbytu.

Příkladem dvoustupňové horizontální struktury aliance ve spojení s vertikálním dodavatelsko-odběratelským vztahem může být např. uskupení podniků ČEPOS[46]/BALA[47]. ČEPOS vykazuje právní formu akciové společnosti, přičemž se jedná o nákupní alianci na úrovni velkoobchodů, které jsou akcionáři (10 akcionářů). ČEPOS samotný je jediným společníkem BALA (právní forma s.r.o. a cca. 1500 členských subjektů v segmentu maloobchod a gastro). BALA zajišťuje především marketingové aktivity (např. jednotný promoční tiskový leták, soutěže pro koncové zákazníky, dodávky zboží prostřednictvím VO akcionářů ČEPOS, možnost centrálního nákupu služeb apod.) a spolupráce s členskými subjekty je prováděna na základě franšízové smlouvy. Další servisní společností ovládanou ČEPOS je PROFIKASA ICT[48], zjišťující pro členy BALA POS systém a další služby. Obdobnou strukturu lze

[43] Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.
[44] Srov. Rozhodnutí předsedy sp. zn. ÚOHS-R103/2022/TS, č.j. ÚOHS-44407/2021/164/TFr.
[45] Templářské sklepy Čejkovice, vinařské družstvo poskytuje svým členům dle stanov zpracovatelské služby a prodej odběratelům.
[46] ČEPOS - Česká potravinářská obchodní a.s.
[47] Maloobchodní síť BALA s.r.o.
[48] PROFIKASA ICT s.r.o.

identifikovat např. také u maloobchodní sítě BRNĚNKA[49] (jedná se o tzv. *soft franšízu*)[50] nebo v případě maloobchodní sítě ENAPO[51].

Jako další příklad, který potvrzuje rozmanité možnosti právních vztahů nákupních aliancí lze uvést maloobchodní síť MO PARTNER a.s., která vykazuje 100 akcionářů (viz veřejně přístupné listiny obchodního rejstříku), kteří převážně působí na horizontální úrovni maloobchodu, tj. prodeje konečnému zákazníkovi. Aliance udává cca. 800 prodejních míst (nemusí nutně korespondovat s počtem členů), nicméně další členské subjekty, které nejsou akcionáři, spolupracují na základě smlouvy. Zboží je dodáváno smluvním velkoobchodem ALIMPEX FOOD a.s. (dalším tokem zboží jsou traťové dodávky). Uvedený model již více odpovídá základnímu modelu nákupní aliance, nicméně aliance neprovozuje vlastní centrální sklad (jeden z vývojových znaků aliance) a využívá, jak uvedeno, služby smluvního dodavatele.

Pro úplnost lze zmínit, že podle dostupných informací žádné z kooperujících uskupení podniků v ČR v segmentu tzv. „tradičního obchodu“, které je možné považovat za alianci odběratelů, neprovádí *centrální regulaci plateb* pro úroveň maloobchodního prodeje, která je jedním z vývojových stupňů aliancí (tato činnost bývá většinou spojena s převzetím ručení za platby členských subjektů především za tzv. traťové dodávky zboží pro maloobchodní úroveň prodeje).

Aliance „On-top agreements“

Pro ucelení informace k různým možným formám a úrovním aliancí ještě zmíníme, vzhledem k jejich vysoké kumulaci obratů (u některých i více než 100 mld. EUR), aliance zajišťující tzv. „On-top agreements“.

Na trhu se zemědělskými produkty a potravinářskými výrobky se vyskytují aliance odběratelů specializujících se na vyjednávání slev, bonusů, a především na organizaci tendrů ke sloučení objemů privátních značek pro členy aliance na mezinárodní úrovni, tj. jedná se o nákupní aliance sdružující subjekty z několika států. V konečném důsledku se převážně jedná o „alianci aliancí“.

Cílem jednání těchto aliancí není úprava individuálních obchodních podmínek jednotlivých národních členů, tj. jejich srovnání na shodnou úroveň, ale spíše tzv. „on-top bonusy“, které jdou nad rámec individuálních dohod o obchodních podmínkách jednotlivých členů. Aliance odběratelů se zaměřením na „on-top agreements“ tak většinou nenahrazují individuální vyjednávání na úrovni jednotlivých členů aliance o obchodních podmínkách týkající se dodávek potravin na národní úrovni či případně jejich sjednocení. Vyjednávají jménem členů aliance především o dodatečných podmínkách v oblastech: (i) vývoje, výroby, zajištění množství a uvedení na trh privátních značek; (ii) poskytování služeb, bonusů, výhradních variací značkových výrobků, slevových akcí apod. s cca TOP 100 dodavateli.

[49] Maloobchodní síť BRNĚNKA, spol. s r.o.
[50] Velkoobchodní společnost RAPO je osobou ovládanou společností Distribuční centrum BRNĚNKA, spol. s r.o., přičemž společnost tato je propojena se společností MS Brněnka prostřednictvím skupiny fyzických osob (společníků).
[51] ENAPO OBCHODNÍ a.s.

Obr. č. 22 – Aliance „On-top agreements“

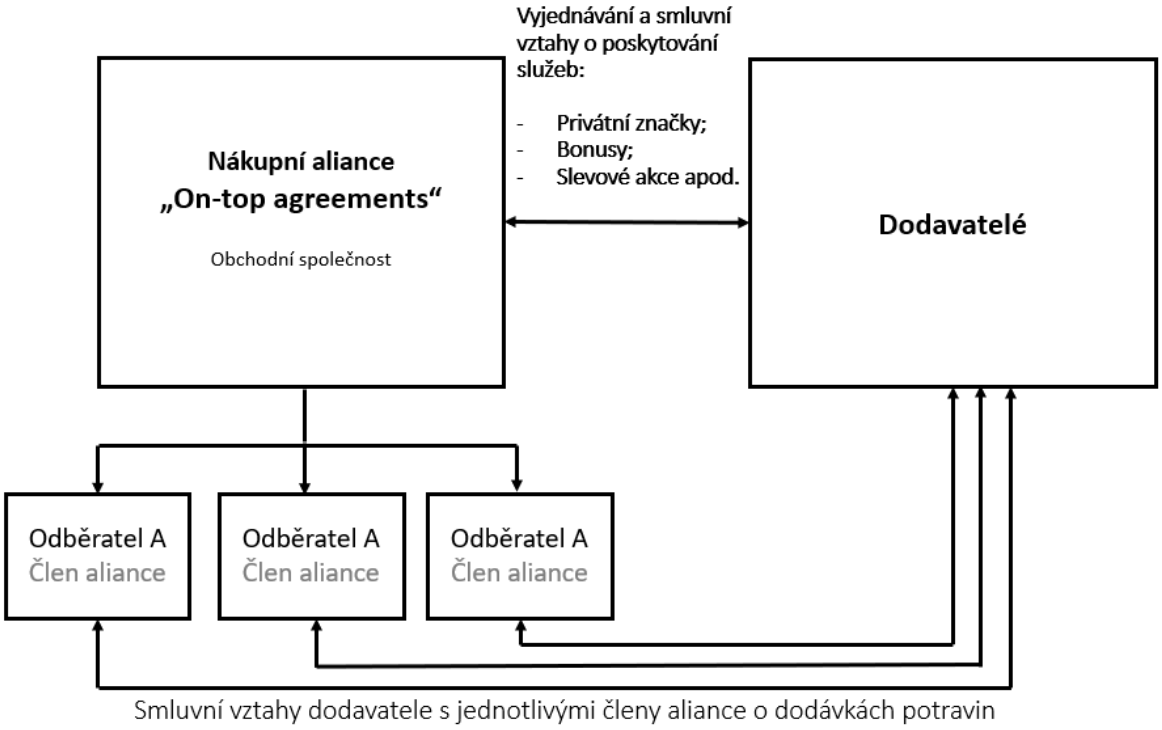

Aliance dodavatelů s právní formou

Aliance dodavatelů s právní formou jsou zakládány především z podnětu svých členů, kteří se prostřednictvím aliance snaží dosáhnout svých obchodních cílů. Vyskytují se zejména na nižších článcích výrobně-zpracovatelského a distribučního řetězce trhu se zemědělskými produkty a potravinářskými výrobky. Mezi hlavní motivy pro jejich založení patří zejména:

(i) Posílení vyjednávací pozice s velkými odběrateli;

(ii) Koncentrace nabídky;

(iii) Zpracování zemědělské produkce;

(iv) Distribuce zboží odběratelům;

(v) Poradenství členům aliance při výkonu jejich hospodářské činnosti apod.[52]

[52] Zlepšování produkce, provozování společných zařízení ke skladování a úpravě produkce, ekonomické a pěstební poradenství, zajištění a optimalizace logistiky, marketingová činnost, zavedení ochranné známky, účast ve svazech, společná investiční strategie, snižování nákladů.

Nejčastěji se vyskytující právní formy aliancí

Mezi nejčastější formy aliancí působících v ČR patří obchodní korporace, zejména družstva a akciové společnosti.

Družstvo

Základním dokumentem družstev[53] jsou stanovy, které upravují činnosti družstev a práva a povinnosti jejich členů. Členové družstvo ovládají a prostřednictvím členské schůze ovlivňují jeho činnost a složení jeho orgánů.

Aliance dodavatelů představují v ČR především kooperace ve formě **odbytových družstev**, které pro své členy převážně zajišťují výkup, skladování, balení a další prodej prvovýrobní produkce, případně jednodušší zpracování na dalším produkčním stupni. Kooperace ve formě aliance mezi zpracovateli může končit i fúzí zapojených podniků. Větší propojenost dodavatelského řetězce zemědělských produktů a potravinářských výrobků je možné nalézt v rámci koncernových struktur. V souvislosti s tématem aliance dodavatelů upozorňujeme také na článek 152 „Organizace producentů“ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007, podle kterého mohou být uznanými organizacemi producentů koordinovány určité aspekty dodavatelského řetězce.

Akciová společnost

Členové aliance, která má formu akciové společnosti jsou zpravidla její akcionáři [54]. Ovládají ji prostřednictvím výkonu hlasovacích práv na valné hromadě. Koordinují výkon hlasovacích práv tak, aby činnost akciové společnosti a složení jejích orgánů odpovídalo jejich preferencím coby odběratelům nebo dodavatelům. Členové aliance nebo jejich zástupci bývají zpravidla členy řídících a kontrolních orgánů akciové společnosti a bezprostředně se tak podílí na jejím obchodním vedení. Většinou jsou také vedeni v evidenci skutečných majitelů akciové společnosti.

Na trhu zemědělských produktů a potravinářských výrobků se zejména jedná o nákupní aliance, tedy o aliance odběratelů. Členové takovou alianci zakládají za účelem společného nákupu potravin. Zvyšují tím svou vyjednávací sílu v jednáních o podmínkách nákupu potravin se svými dodavateli nebo jejich uskupeními.

Na českém trhu se běžně vyskytuje model aliance odběratelů ve formě akciové společnosti. Členové aliance (akcionáři společnosti) založili alianci odběratelů za účelem společného nákupu potravin. Akcionáři mají na základě stanov společnosti právo uzavírat s aliancí vlastním jménem obchodní vztahy. Podmínky například kupních smluv uzavíraných mezi akcionáři (členy aliance) a akciovou společností se projednávají a schvalují na valných hromadách akciové společnosti a následně jsou pro všechny členy aliance jednotné.

Tyto kupní smlouvy, které uzavírá aliance se svými členy, umožňují převod vlastnictví sjednaného množství (objemu) potravin z aliance na její členy. Členové aliance následně uzavírají smluvní vztahy

[53] Srov. § 8, § 552 a násl. ZOK.
[54] Srov. § 243 a násl. ZOK.

(na prodej a dodávky potravin) se (i) třetími stranami (odběrateli), anebo (ii) s prodejci působícími v rámci maloobchodní sítě aliance odběratelů.

Maloobchodní síť aliance odběratelů se skládá (i) ze servisní organice (ovládaná osoba, resp. dceřiná společnost aliance), která pro maloobchodní síť zajišťuje marketingové služby apod. a (ii) z jednotlivých prodejců (franšízanti na základě franšízové smlouvy mezi servisní organizací a prodejci), se kterými členové aliance uzavírají dodavatelsko-odběratelský vztah na dodávky a prodej potravin určených do této maloobchodní sítě.

7.3 Výpočet ročního obratu aliance

Ročním obratem aliance dodavatelů nebo odběratelů se podle § 3a odst. 4 ZVTS rozumí součet ročních obratů všech členů aliance. V souladu s § 3a odst. 3 písm. b) až d) se do ročního obratu člena aliance zahrnují roční obraty partnerských a propojených podniků.

V případě **bezsubjektové aliance** se do výpočtu zahrnou roční obraty členů aliance včetně na ně navázaných partnerských a propojených podniků.

Roční obrat **aliance s právní osobností** sestává z ročních obratů členů aliance (včetně na ně navázaných partnerských a propojených podniků), ke kterým se přičte roční obrat aliance.

Obr. č. 23 – Roční obrat bezsubjektové aliance

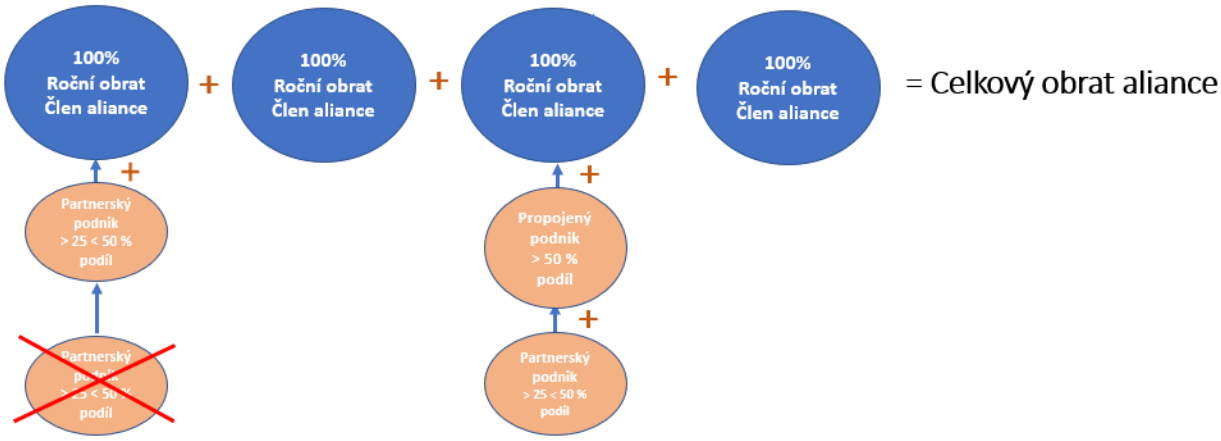

Obr. č. 24 – Roční obrat aliance s právní osobností

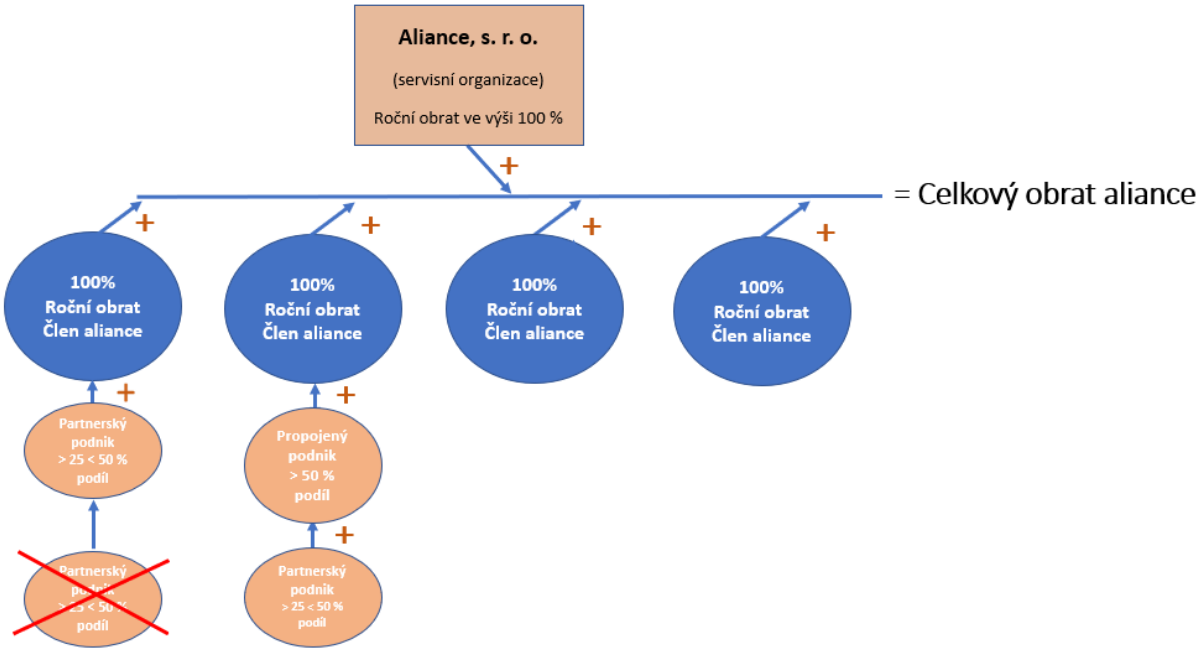

7.4 Modelové zařazení a posouzení aliance dodavatelů a odběratelů

Výše obratu aliance dodavatelů a odběratelů se posuzuje *relativně*, tj. posuzuje se konkrétní dodavatelsko-odběratelský vztah. Před zjištěním obratů se ověří typ aliance a vlastnická struktura posuzované aliance anebo členů aliance odběratelů a dodavatelů a jejich možné propojení s jinými subjekty; podle toho se podřadí pod nezávislý, partnerský nebo propojený podnik; po tomto podřazení se provede kalkulace obratů, posuzované subjekty se zařadí do jednoho z pěti (5) obratových pásem a učiní se závěr o existenci nebo absenci významné tržní síly. Při zjišťování těchto údajů se vychází primárně z rozhodných podkladových dokumentů.

Detailní popis postupu ověření existence VTS aliance odběratelů uvedený výše představuje model, který zachycuje typy aliancí dodavatelů a odběratelů a příklad dodavatelsko-odběratelského vztahu, se kterými se lze na trhu s potravinami a souvisejícími službami setkat.

Obr. č. 25 – Výpočet obratu aliancí dodavatelů a odběratelů

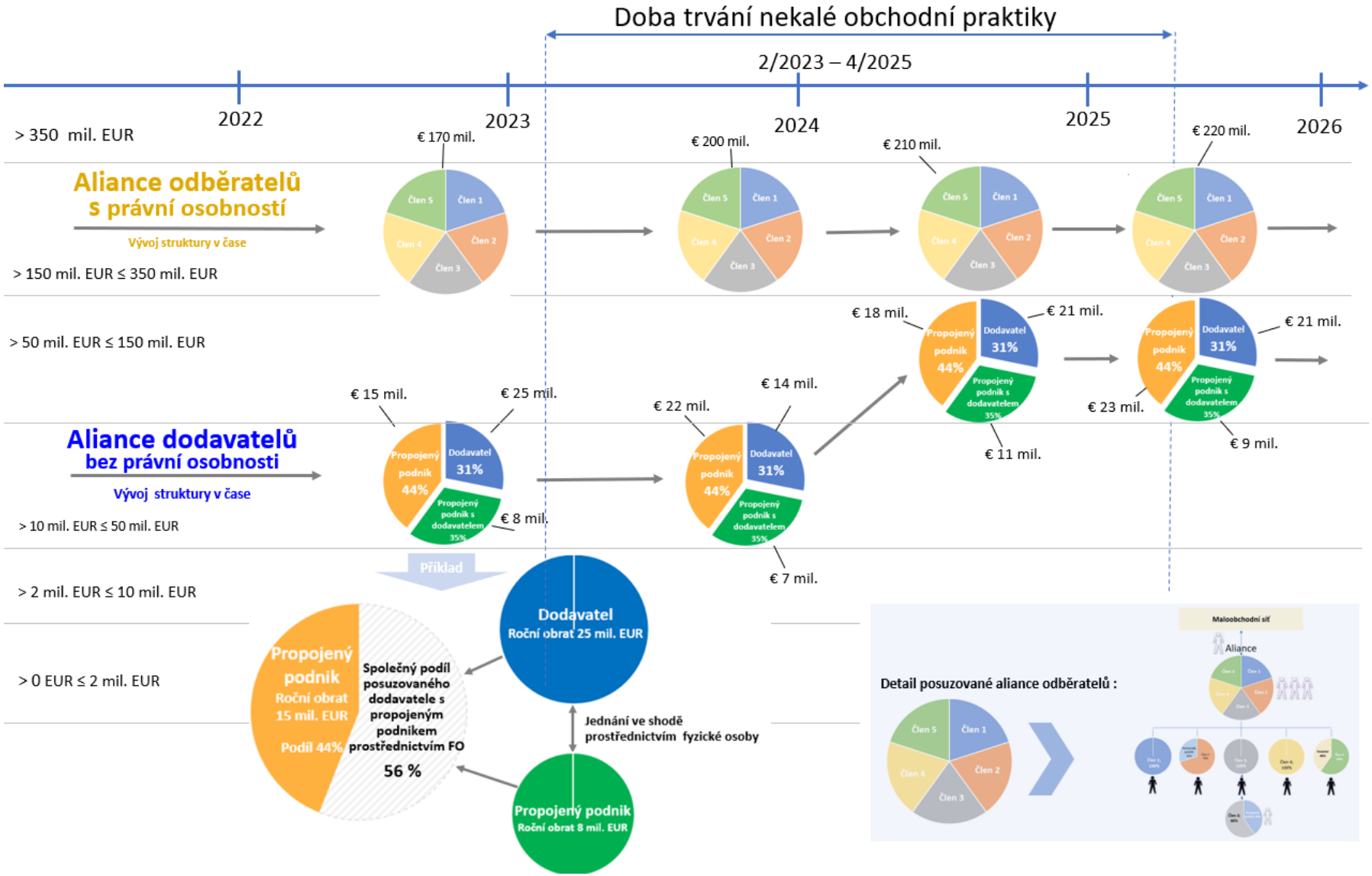
Doba trvání nekalé obchodní praktiky
2/2023 – 4/2025
2022
2023
2024
2025
2026
> 350 mil. EUR
Aliance odběratelů
s právní osobností
Vývoj struktury v čase
> 150 mil. EUR ≤ 350 mil. EUR
> 50 mil. EUR ≤ 150 mil. EUR
Aliance dodavatelů
bez právní osobnosti
Vývoj struktury v čase
> 10 mil. EUR ≤ 50 mil. EUR
> 2 mil. EUR ≤ 10 mil. EUR
> 0 EUR ≤ 2 mil. EUR
€ 170 mil.
€ 200 mil.
€ 210 mil.
€ 220 mil.
Člen 1
Člen 2
Člen 3
Člen 4
Člen 5
€ 15 mil.
€ 25 mil.
€ 8 mil.
€ 22 mil.
€ 14 mil.
€ 7 mil.
€ 18 mil.
€ 21 mil.
€ 11 mil.
€ 23 mil.
€ 9 mil.
Propojený podnik 44%
Dodavatel 31%
Propojený podnik s dodavatelem 35%
Příklad
Propojený podnik
Roční obrat 15 mil. EUR
Podíl 44%
Společný podíl posuzovaného dodavatele s propojeným podnikem prostřednictvím FO
56 %
Dodavatel
Roční obrat 25 mil. EUR
Jednání ve shodě prostřednictvím fyzické osoby
Propojený podnik
Roční obrat 8 mil. EUR
Detail posuzované aliance odběratelů :
Maloobchodní síť
Aliance

Obrázek č. 25 znázorňuje model aliance dodavatelů bez právní osobnosti a aliance odběratelů s právní osobností (akciová společnost) a jejich zařazení do příslušného obratového pásma v případě porušení ZVTS v době od února 2023 do dubna 2025 za situace, že ve sledovaném období nedocházelo ke změnám ve (vlastnické) struktuře aliance odběratele a dodavatele.

Alianci dodavatelů tvoří tři (3) členové z nichž dva (2) jsou propojeni prostřednictvím neformálních vazeb nepřímých skutečných majitelů (výkonných členů vedení podniků). Tyto podniky jsou zemědělskými producenty a jejich neformální dohody zahrnují i společné ovládání způsobem *jednání ve shodě* při výkonu hlasovacích práv na základě společného rozhodujícího podílu ve třetím členovi posuzované aliance dodavatelů. Třetím členem je zpracovatel zemědělské produkce, jehož hospodářské činnosti jsou schopni ostatní dva (2) členové aliance ovlivnit ve svůj prospěch, neboť zpracovatel poskytuje producentům služby v oblasti balení a logistiky. Zbývající podíl ve zpracovateli vlastní investor, který se nezapojuje do řízení tohoto propojeného podniku. U členů posuzované aliance dodavatelů nebyla prokázána existence dalších partnerských nebo propojených podniků prostřednictvím přímých nebo nepřímých skutečných majitelů.

Aliance odběratelů se skládá z pěti (5) členů. Člen č. 1 představuje nezávislý podnik. Člen č. 2 se skládá z podniku a partnerského podniku. U člena č. 3 se jedná o propojené podniky působící na stejném trhu. Člen č. 4 je zcela nezávislý podnik. Člen č. 5 je spoluvlastněn investorem, který se nepodílí na řízení podniku a nemá v něm rozhodující vliv.

Podniky vykonávají své hospodářské činnosti na *stejném trhu* a vytvářejí alianci na základě společného ovládání aliance prosazováním rozhodujícího vlivu v alianci, tzn. uplatňováním většiny hlasovacích práv v alianci v důsledku *jednání ve shodě*.

Do tržní síly aliance se zahrnuje i partnerský podnik člena č. 2, propojený podnik člena č. 3 a propojený podnik aliance představovaný dceřinou společností aliance (maloobchodní síť), ve které má aliance 100 % podíl na základním kapitálu.

Aliance zpracovává účetní závěrku ve formě *konsolidované účetní závěrky* (metoda plné konsolidace). Konsolidovaná účetní závěrka obsahuje roční obrat aliance a dceřiného podniku (maloobchodní sítě). Neobsahuje (duplicitně) roční obraty členů aliance.

Roční obraty aliancí dodavatele a odběratele v době trvání nekalé obchodní praktiky se stanoví na základě účetních závěrek k 31. 12. 2023, 31. 12. 2024 a 31. 12. 2025.

Roční obrat posuzované aliance dodavatelů se rovná součtu ročních obratů členů aliance. K 31. 12. 2023 se zařazuje do obratového pásma > 10 < 50 mil. EUR, k 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025 do obratového pásma > 50 < 150 mil. EUR .

Roční obrat posuzované aliance odběratelů se rovná součtu ročních obratů členů aliance a aliance. K 31. 12. 2023, k 31. 12. 2024 a k 31. 12. 2025 se zařazuje do obratového pásma > 150 < 350 mil. EUR.

Protože roční obrat posuzované aliance odběratelů se po celé sledované období nachází ve vyšším obratovém pásmu, disponuje posuzovaná aliance odběratelů VTS vůči posuzované alianci dodavatelů v době trvání nekalé obchodní praktiky.

Aliance dodavatelů nebo odběratelů představuje uskupení osob zajišťující spolupráci mezi členy aliance za účelem, za kterým bylo vytvořeno, nezávisle na tom, zda uskupení má nebo nemá právní osobnost. Mezi hlavní motivy založení aliancí patří posílení tržní síly při vyjednávání o obchodních podmínkách, spolupráce v oblasti zpracování produkce, uvedení výrobků privátních značek na trh apod. Při prokazování existence aliance, její činnosti a jejím složení vychází Úřad zejména ze zakladatelských dokumentů, dokumentů svědčících o běžné každodenní činnosti aliance a jejích členů a z formálních nebo neformálních dohod svědčících o propojení členů aliance a jejich jednání ve shodě.

8. Rozhodné dokladové dokumenty

Přesné informace o **složení a rozsahu vlastnické struktury** podniku minimalizují riziko chybného určení propojených anebo partnerských podniků.

Tyto informace budou spolehlivé a důvěryhodné, pokud budou čerpány z rozhodných dokladových dokumentů, tj. dokladových dokumentů, pro které platí presumpce správnosti, tj. zejména z veřejných listin (dále jen „**dokladové dokumenty**“).

Dokladové dokumenty musí být aktuální k datu/období, ke kterému se vztahuje šetření Úřadu nebo uzavírá smluvní vztah mezi dodavatelem a odběratelem anebo aliancemi.

Pro učinění závěru o výši obratu podniku ZVTS předpokládá, že se nejdříve zjistí jeho vlastnická struktura.

Primárními dokladovými dokumenty u obchodních společností a u družstva jsou:

(i) Společenská smlouva a
(ii) Stanovy.

Společenskou smlouvou[55] se zakládají obchodní korporace, jedná-li se o kapitálovou společnost, vyžaduje formu veřejné listiny. Společenská smlouva obsahuje základní informace o společnosti, jejím předmětu podnikání, o společnících, o výši vkladu nebo o podílu na zisku.

Stanovy obsahují informace o společnosti, rozsahu jejích činností, výši základního kapitálu, počtu akcií, kmenových listů nebo podílů, jejich jmenovitou hodnotu, formu, zda jsou listinné nebo zaknihované, počet hlasů spojených s jednou akcií, celkový počet hlasů ve společnosti, způsob hlasování na valné hromadě apod. Podle § 250 ZOK se k založení akciové společnosti vyžaduje přijetí stanov. Ten, kdo přijal stanovy a podílí se na úpisu akcií, je zakladatel.

8.1 Skuteční majitelé a zákon proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Vlastnické struktury se určují na základě rozhodujícího vlivu a ovládání ze strany vlastníků podniků. Vzhledem k povinnosti všech právnických osob a uspořádání bez právní osobnosti znát své skutečné

[55] Srov. § 8 ZOK.

majitele vyplývající ze zákona proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, je možné určovat vlastnické struktury pomocí databáze evidence skutečných majitelů. Tato databáze je však evidencí čestných prohlášení, nikoli veřejným rejstříkem, jedná se proto o evidenci neověřených informací o skutečných majitelích a strukturách vztahů (vlastnických a řídicích strukturách), nikoli o rejstřík ověřených informací, vzhledem k nimž by existovala presumpce formální či materiální správnosti, tj. informací, za jejichž pravdivost stát ručí; to vyplývá z absence ověřování informací o skutečných majitelích a strukturách vztahů na základě relevantních konstitutivních dokladových dokumentů. V důsledku toho se nelze vždy na správnost a pravdivost informací z evidence skutečných majitelů spolehnout a může se stát, že veřejné orgány budou nuceny v případě potřeby správnost a pravdivost těchto informací ověřit i z jiného zdroje.

8.2 Zdroje dokladových dokumentů

Velikost podílů v právnické osobě a majitele podílů, kteří přímo nebo nepřímo ovládají posuzovaný subjekt nebo mají v subjektu přímý či nepřímý neovládající podíl, je možné doložit ze **sbírky listin veřejného rejstříku** u těchto subjektů:

- Veřejná obchodní společnost (společník);
- Komanditní společnost (společník – komplementář či komanditista);
- Společnost s ručením omezeným, která nevydala kmenové listy (společník);
- Státní podnik (zakladatel);
- Obecně prospěšná společnost (zakladatel);
- Ústav (zakladatel);
- Nadace (zakladatel);
- Nadační fond (zakladatel);
- Pobočný spolek (hlavní spolek);

Veřejný rejstřík a sbírka listin poskytuje v některých případech pouze informativní charakter ohledně výše podílu a osoby majitele podílu. Proto je nutné od podniků níže uvedených právních forem tyto údaje ověřit vyžádáním dalších dokumentů a informací:

- Akciová společnost;
- Společnost s ručením omezeným s kmenovými listy;
- Družstvo;
- Komanditní společnost s kmenovými listy;
- Evropská společnost;
- Evropská družstevní společnost;
- Spolek;
- Fyzická osoba, podnikatel

Dokladové dokumenty poskytující právně závazné informace o velikosti podílů a o osobách majitelů podílů se u výše uvedených subjektů nezakládají do veřejných rejstříků, jsou dostupné pouze u těchto

subjektů a je nutné, aby tyto subjekty **poskytly dokladové dokumenty anebo učinily prohlášení na základě** žádosti o informace.

Prohlášení lze získat na základě žádosti o informace a má obsahovat informace o:

(i) Charakteru a vlastnické struktuře podniku, včetně informace o skutečných majitelích;

(ii) Celé skupině, jejíž je subjekt součástí, aby bylo možné určit partnerské i propojené podniky, tj. včetně informace o velikosti podílů těchto podniků, jejich vlastnické struktuře, (skrytých) smlouvách mezi těmito společnostmi nebo jejich společníky či členy, aby bylo možné zjistit stav ovládání; poskytnuta musí být rovněž informace o trzích, na kterých podnikají.

Akciová a evropská společnost

Dokladovým dokumentem poskytujícím informace o výši podílů a o přímých majitelích je **seznam akcionářů**, který vede společnost. Společnost jej může nahradit v případě zaknihovaných akcií **výpisem z centrální, samostatné či navazující evidence cenných papírů**.

Seznam akcionářů obsahuje označení druhu akcie, její jmenovitou hodnotu a identifikační údaje akcionářů. Akcionářem je ten, kdo je zapsán v seznamu akcionářů. Podnik zapíše nového vlastníka do seznamu akcionářů bez zbytečného odkladu poté, co mu bude změna osoby akcionáře prokázána.

Dále je nutné ověřit, zda doložený přímý majitel podílu není pouhým zástupcem jiné osoby. V obou případech se vychází z **prohlášení** od identifikovaného a doloženého vlastníka o tom, že vlastní zaknihované či imobilizované akcie registrované na účtu cenných papírů, tj. že je drží na vlastní účet a svým vlastním jménem, a nikoli jménem nebo na účet někoho jiného.

Společnost s ručením omezeným

U společnosti s ručením omezeným, která vydala **kmenové listy** představuje dokladový dokument prokazující výši podílů a jejich majitele **seznam společníků**, přičemž je navíc nutné ověřit u osob, které jsou na seznamu majitelů kmenových listů (společníků) uvedeny jako společníci, zda je jejich jméno uvedeno jako jméno posledního majitele na listině představující kmenový list.

Komanditní společnost

Pro doložení komanditistů, kteří mají podíly v komanditní společnosti prostřednictvím vlastnictví jejích investičních listů, kmenových listů apod., se vychází ze **seznamu komanditistů** – vlastníků investičních listů.

Výši podílu těchto vlastníků investičních listů je navíc nutné doložit **výpisem z veřejného rejstříku či společenskou smlouvou, kde mohou být definovány různé druhy podílů představovaných investičními listy a práva z nich vyplývající** a zejména pak celkový počet vydaných investičních listů, včetně jejich jmenovité hodnoty. Není-li možné získat seznam komanditistů – vlastníků investičních listů, je třeba zjistit jejich totožnost z **investičních listů** (které existují v listinné podobě) od jejich vlastníků.

Družstvo

Výši (členského) podílu a jejího majitele (člena družstva) je možné u družstva prokázat **seznamem členů družstva**.

Spolek

Výši (členského) podílu a jejího majitele (člena) je u spolku možné prokázat **seznamem členů u spolku**.

Svěřenské fondy

Je-li podíl v právnické osobě, zejména v obchodní korporaci vložen do svěřenského fondu, je možno tuto skutečnost zjistit z rubriky **ostatní skutečnosti** na výpisu z veřejného rejstříku dané právnické osoby, včetně názvu svěřenského fondu a svěřenského správce. **Statut** svěřenského fondu může obsahovat informace o beneficientech svěřenského fondu, kteří představují ovládající osoby svěřenského fondu. Pokud tyto informace statut neobsahuje, je možné **vyzvat** správce svěřenského fondu k poskytnutí informace o beneficientech fondu.

Podílové fondy

Seznam podílníků, který obsahuje informace o výši podílů a jejich majitelích, vede administrátor podílového fondu. Administrátor je uvedený ve statutu fondu, který je dostupný u České národní banky nebo u podílového fondu.

U **akciové společnosti s proměnným základním kapitálem** (SICAV) se postupuje obdobným způsobem jako v případě akciové společnosti.

Aliance

U **aliancí s právní osobností** se při objasnění vlastnické struktury postupuje výše popsaným způsobem příslušným pro daný typ právnické osoby. Dokladové dokumenty by měly obsahovat *závazek vykonávat společný rozhodující vliv v právnické osobě členy aliance*, např. na základě společenské smlouvy, stanov nebo jiného smluvního dokumentu. Jedná se o dohodu společníků, akcionářů, členů o výkonu hlasovacích práv, ať už písemnou nebo ústní, která bude zakládat jednání ve shodě, ze které bude patrné, že společníci, akcionáři, členové jednají při výkonu hlasovacích práv v podstatných otázkách týkajících se řízení společnosti společně, tj. po vzájemné dohodě nebo alespoň ve vzájemném srozumění.

Indikátorem jednání ve shodě společníků, akcionářů, členů podniku může být i skutečnost, že tito společníci, akcionáři, členové jsou přímo či nepřímo vlastněni a ovládáni jedním a týmž podnikem či podniky.

Dokladové dokumenty týkající se **aliancí bez právní osobnosti** musejí poskytovat informace o *jednání ve shodě* mezi členy aliance. Může se jednat o neformální dohody nebo o smluvní vztahy. Od členů aliance je potřebné si vyžádat:

(i) Smluvní dokumenty o spolupráci upravující práva a povinnosti členů anebo účel a zaměření činnosti aliance, například o společném vyjednávání nákupních, prodejních obchodních podmínek anebo o poskytování služeb;

(ii) Jiné dokumenty a informace o faktickém souladu postupu členů aliance v určitých oblastech na základě ústních dohod o jejichž existenci bude možné usuzovat především z jednotlivých kroků, kterými osoby jednající ve shodě budou směřovat k naplnění obsahu takové dohody a které nelze vysvětlit jinými příčinami než právě jejich vzájemným srozuměním;

(iii) Zápisy z hlasování na členských schůzích, valných hromadách akcionářů a společníků, na představenstvech apod. jednotlivých členů aliance.

Zahraniční společnosti

Dokladové dokumenty o podílu v zahraničním subjektu a o jeho přímém majiteli lze v některých případech získat z **výpisu ze zahraničního veřejného rejstříku** a sbírky listin či **zahraniční evidence zaknihovaných cenných papírů**. Vyhledávání informací a dokumentů o podnicích zapsaných v některém z veřejných rejstříků členských států Evropské unie umožňuje systém **BRIS**[56].

Není-li možné získat příslušné dokladové dokumenty přímo z veřejných či neveřejných zahraničních zdrojů, je nezbytné **požádat český subjekt,** jehož nepřímí majitelé, včetně skutečných majitelů se nacházejí v zahraničí, aby v rámci povinnosti identifikovat a doložit skutečné majitele bez ohledu na jejich geografickou lokalizaci, doručil dokladové dokumenty poskytující informace o výši podílu v zahraničním subjektu a o jeho přímém majiteli, s případným překladem takového dokladové dokumentu do českého nebo anglického jazyka.

Další možnost získání dokladových dokumentů představuje jejich vyžádání v rámci mechanismů mezinárodní či evropské **přeshraniční spolupráce národních dozorových orgánů**.

Podnikající fyzická osoba

Podniky, které nejsou účetními jednotkami podle § 1 odst. 2 zákona o účetnictví a nesestavují účetní závěrku podle § 18 zákona o účetnictví, vykonávají svojí ekonomickou činnost na základě zákona o živnostenském podnikání.

Dokladovými dokumenty pro výpočet ročního obratu podniku, které je nezbytné si vyžádat u posuzovaného podniku (podnikající fyzická osoba), jsou:

(i) Přiznání k dani z příjmů fyzických osob podané místně příslušenému finančnímu úřadu podle § 3 zákona o daních z příjmů za roky, které předcházejí době trvání možného uplatňování nekalé obchodní praktiky nebo době před uzavřením smluvního vztahu;

(ii) Prohlášení že, příjmy ze samostatné činnosti, jsou jediné a úplné, nebo

(iii) Prohlášení, zda podnikající fyzická osoba má i příjmy ze závislé činnosti a pokud ano, poskytnutí detailnějších informací za účelem rozhodnutí o existenci vazeb ve smyslu propojených podniků;

[56] Společný projekt Evropské komise a členských států EU na základě směrnice 2012/17/EU a nařízení (EU) 2015/884, dostupný na: https://e-justice.europa.eu/content_business_registers_at_european_level-105-en.do.

(iv) Prohlášení o existenci podílů nebo práv v jiných podnicích;

(v) Prohlášení o členství v jiných podnicích;

(vi) Prohlášení o smluvních vztazích, které mohou mít významný nebo rozhodující vliv na činnosti v jiném podniku;

(vii) Prohlášení o existenci neformálních vztahů (ústních dohodách) o spolupráci s jinými podniky;

Výše uvedené dokladové dokumenty představují předmět detailnější analýzy, doplňujícího zjišťování, posuzování a rozhodnutí o vzájemných vztazích mezi podniky za účelem případného zahrnutí ročních obratů ve smyslu partnerských nebo propojených podniků do výše celkového ročního obratu posuzovaného podniku.

Pro zjištění vlastnické struktury posuzovaného podniku a jeho možného propojení s jinými subjekty je nejvhodnější získat dokladové dokumenty vztahující se k období trvání nekalé obchodní praktiky.

Dokladové dokumenty představují zejména výpisy z veřejných rejstříků a konstitutivní dokumenty o založení a změnách příslušného subjektu a jeho orgánů (například společenská smlouva, stanovy apod.), ze kterých vyplývají informace o vlastnických podílech, typech akcií a kmenových listech, výši podílu na zisku, o hlasovacích právech aj. informace týkající se práv a povinností společnosti, jejích členů a členů jejích orgánů. Tyto dokladové dokumenty mají v mnoha případech formu veřejné listiny (notářský zápis).

Informace vztahující se k ročnímu obratu podniku je možné získat nejen od příslušného podniku, ale rovněž od místně příslušného finančního úřadu, nebo, v případě povinnosti uveřejnění účetní závěrky, také ze sbírky listin obchodního rejstříku.

Podle § 3a odst. 14 ZVTS jsou odběratelé a dodavatelé navzájem povinni poskytnout si na vyžádání druhé smluvní strany informaci o výši svého ročního obratu.

8.3 Konsolidovaná účetní závěrka

Podle § 3a odst. 10 ZVTS se pro výpočet ročního obratu dodavatele nebo odběratele a jejich aliancí využije **konsolidovaná účetní závěrka**, je-li sestavována.

Konsolidovanou účetní závěrku sestavuje obchodní korporace v souladu s *Českými účetními standardy pro podnikatele*, postupem uvedeným v kapitole 4. *Charakteristika a etapy plné konsolidace*.

Konsolidovanou účetní závěrku lze využít u dodavatele nebo odběratele a jejich aliancí, pokud se v jejich případě jedná o skupinu sestávající z podniku a na něho navázaných partnerských anebo propojených podniků, neboť metodika konsolidace vylučuje duplicitní zahrnutí obratů mezi kooperujícími podniky.

České účetní standardy pro podnikatele, bod 4.2.4.2 stanoví:

„Vyloučení účetních operací s vlivem na výši výsledku hospodaření.

*a) při sestavování konsolidované rozvahy a konsolidovaného výkazu zisku a ztráty **se vyloučí vzájemné operace mezi ovládající osobou a ovládanou osobou, respektive mezi ovládanými osobami navzájem**, s významným vlivem na výsledek hospodaření konsolidačního celku, mimo jiné v těchto případech:*

prodej a nákup zásob v rámci konsolidačního celku;

b) prodej a nákup dlouhodobého majetku v rámci konsolidačního celku;

c) přijaté a vyplacené podíly na zisku v rámci konsolidačního celku.

Při použití plné metody konsolidace se vyloučí vzájemné operace mezi ovládající osobou a ovládanými osobami a také mezi ovládanými a řízenými osobami navzájem“.

Vyloučení vzájemných operací s vlivem na výsledek hospodaření se provede v souladu s vyhlášenými konsolidačními pravidly.

Pokud je pro výpočet ročního obratu dodavatele nebo odběratele a jejich aliancí využita konsolidovaná účetní závěrka, pak je dále nezbytné ověřit (např. žádostí o informace adresovanou příslušným dodavatelům nebo odběratelům) jaké partnerské nebo propojené podniky byly do konsolidované účetní závěrky zahrnuty dle § 3a odst. 2 a odst. 3 písm. b) až d) a případně jaké další partnerské nebo propojené podniky je dále nezbytné do ročního obratu posuzovaného dodavatele nebo odběratele a jejich aliancí taktéž zahrnout. Platí přitom, že u partnerských podniků se ověření provádí pouze u prvního z navzájem navazujících partnerských podniků.

Dále je nezbytné získat znalosti o přímých nebo nepřímých skutečných majitelích a o jejich případných ovládajících přímých nebo nepřímých podílech vlastněných v dalších právnických osobách nebo právních uspořádáních bez právní osobnosti. Po identifikaci těchto přímo a nepřímo ovládaných právnických osob nebo právních uspořádání bez právní osobnosti je třeba určit, zda tyto podniky působí na *stejném trhu*.

Pokud některý z takových subjektů (sesterský podnik), ovládaných přímo nebo nepřímo výše uvedenou fyzickou osobou, podniká na stejném nebo sousedním trhu jako posuzovaný dodavatel nebo odběratel nebo jejich aliance (u kterých se zjišťuje roční obrat), pak je třeba je považovat za *podniky propojené*

podle § 3a odst. 3 písm. d) ZVTS a je nutné roční obrat propojeného podniku připočíst k ročnímu obratu posuzovaného dodavatele nebo odběratele nebo jejich alianci.

Evropská komise požaduje zohlednění globálního postavení a vyjednávací síly podniku, proto je nezbytné zahrnout do ročního obratu odběratele, dodavatele nebo jejich aliancí i roční obraty propojených podniků a v proporcionální výši obraty podniků partnerských. Podnikem se rozumí nezávislý podnik nebo skupina partnerských anebo propojených podniků. Vlastnická struktura v případě podnikatelského uskupení je tvořena na základě vlastnických podílů anebo hlasovacích právech či neformálních vazbách prostřednictvím fyzických osob. Podnik může v jiném podniku uplatňovat rozhodující vliv. Podniky mohou jednat ve shodě vůči třetím stranám. Naproti tomu, podnik může být i zcela nezávislý. Investoři podniku se do vlastnické struktury nezahrnují, pakliže splňují výjimku dle ZVTS.

Roční obrat aliance dodavatelů nebo odběratelů se také stanoví na základě ročního obratu nezávislého podniku nebo podniku a partnerského anebo propojeného podniku, navíc ale dojde k součtu obratů členů aliance a aliance, za předpokladu, že aliance má právní osobnost.

Výše uvedené rozdíly mají vliv na rozhodnutí o existenci nebo absenci významné tržní síly a s tím spojené povinnosti odběratele nebo aliance odběratelů dodržovat povinnosti plynoucí ze ZVTS.